

## Nr 34

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inskrivning och redovisning av värnpliktiga; given Stockholms slott den 1 mars 1968.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

## GUSTAF ADOLF

*Sven Andersson*

---

### Propositionens huvudsakliga innehåll

På grundval av ett betänkande av 1964 års inskrivnings- och personalredovisningsutredning läggs i propositionen fram förslag till nytt system för inskrivning och redovisning av värnpliktiga. Förslagen innebär att nuvarande 21 inskrivningsområden ersätts med tre inskrivningsområden, som vard och ett omfattar två militärområden. Inskrivningen utsträcks till två dagar och äger rum vid fasta inskrivningscentraler, en i varje militärområde. Beslut om inskrivning meddelas av en inskrivningsnämnd för varje inskrivningsområde. Inom inskrivningsområdet handhas inskrivnings- och personalredovisningsverksamheten av ett värnpliktskontor. För ledning av verksamheten omorganiserar centrala värnpliktsbyrån och ställs under namnet värnpliktsverket direkt under Kungl. Maj:t.

För värnpliktsverket begärs för budgetåret 1968/69 anslag om sammanlagt 5 milj. kr.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 1 mars 1968.*

**Närvarande:**

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *inskrivning och redovisning av värnpliktiga* och anför.

### **A. Inskrivning och redovisning av värnpliktiga**

1964 års inskrivnings- och personalredovisningsutredning (utredningsman översten Bertil Creutzer), som tillsattes i mars 1964 för att se över systemet för de värnpliktigas inskrivning och redovisning, har den 30 september 1966 avlämnat betänkandet »Krigsmaktens personalförvaltning» (Stencil Fö 1966:5). Särskilt yttrande av experten, avdelningschefen C. F. J. Trotzig, har bilagts betänkandet. I utredningens arbete har bl. a. statskontoret, försvarets sjukvårdsstyrelse och militärpsykologiska institutet medverkat.

Över betänkandet har yttranden avgetts av överbefälhavaren, chefen för armén, chefen för marinen, chefen för flygvapnet, försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsstyrelse, fortifikationsförvaltningen, försvarets intendenturverk, militärpsykologiska institutet, civilförsvarsstyrelsen, inskrivningsrådet, medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd, statskontoret, centrala folkbokförings- och uppbořdsnämnden, skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, länsstyrelserna i Värmlands och Jämtlands län, 1966 års värnpliktskommitté, utredningen om handräkningsvärnpliktiga, militära tjänstgöringsåldersutredningen, Centralförbundet för Befälsutbildning, Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) och Statstjänstemännens Riksförbund (SR).

## **I. Nuvarande ordning**

Gällande system för inskrivning och personalredovisning utvecklades under andra världskriget och har sedan dess i princip behållits oförändrat med vissa tekniska förbättringar, främst i fråga om den centrala redovisningen. Grundläggande bestämmelser finns i värnpliktslagen den 30 december 1941 (nr 967). Tillämpningsföreskrifter har meddelats i bl. a. inskrivningsförordningen den 27 april 1956 (nr 188), förordningen den 30 december 1941 (nr 970) angående rikets indelning i inskrivningsområden samt val av ledamöter i inskrivningsnämnder m. m., besiktningsskugörelsen den 20 september 1951 (nr 645) och uppskovsskugörelsen den 10 april 1959 (nr 146). Inskrivnings- och personalredovisningsinstruktioner har utfärdats i kommandoväg.

Inskrivningen äger normalt rum det år den inskrivningsskyldige träder in i värnpliktsåldern, dvs. det kalenderår under vilket han fyller 18 år. Om han inte frikallas av medicinska skäl, tas den värnpliktige av en inskrivningsnämnd ut för utbildning till viss befattning eller viss grupp av befattningar inom försvarets krigsorganisation och tilldelas försvarsgren. Vid armén tilldelas han dessutom truppslag eller i vissa fall förband och vid marinen flottan eller kustartilleriet. Värnpliktig vid armén eller flygvapnet som inte har tilldelats förband tillhör det förband som rekryterar sina värnpliktiga från det rekryteringsområde — i regel ett eller flera inskrivningsområden — inom vilket kyrkobokföringsorten är belägen. Om en sådan värnpliktig flyttar till kyrkobokföringsort, som är belägen inom annat förbands rekryteringsområde, skall han automatiskt tillhöra detta förband. Rekryteringen av förbanden sker således enligt territoriella grunder.

Från värnpliktstjänstgöring frikallas den som av medicinska skäl är oduglig till krigstjänst. Om odugligheten bedöms vara begränsad till viss tid eller dugligheten anses kunna bedömas säkrare vid en senare tidpunkt frikallas den värnpliktige under erforderlig tid. Befrielse från värnpliktstjänstgöringen och anstånd med tjänstgöringens påbörjande kan erhållas under vissa förutsättningar som anges i värnpliktslagen och inskrivningsförordningen. Framställning om befrielse eller anstånd prövas i första hand av truppregistreringsmyndigheten. Beslut om avslag får dock meddelas endast av centrala värnpliktsbyrån. Besvär över värnpliktsbyråns beslut kan anföras hos värnpliktsnämnden.

Riket är indelat i 21 inskrivningsområden, som bara delvis följer de civiladministrativa gränserna och i vissa fall inte heller följer de militärterritoriella gränserna. Varje inskrivningsområde är ursprungligen dimensionerat för att vara rekryteringsområde för ett infanteriregemente. För varje område finns en inskrivningschef och för varje område en inskrivningsnämnd. Inom två av inskrivningsområdena genomförs inskrivningsförrättningarna av tre resp. två nämnder. Inskrivningschefen är en regementsofficer på aktiv stat. Denne biträds av en inskrivningsexpedition, som i regel är förlagd

till infanteri- eller pansarregemente. Vid expeditionen finns i regel en pensionerad underofficer och två biträden. Personalbehovet tillgodoses i övrigt genom kommendering m. m. Inskrivningschefen är ordförande i inskrivningsnämnden, som i övrigt består av minst två civila ledamöter. Dessa utses av landsting eller i vissa fall stadsfullmäktige. Till nämndens förfogande ställs läkare, psykologer och provledare m. fl. Nämnden kan dagligen pröva 50 till 70 inskrivningsskyldiga.

Inskrivningsförrättningarna äger rum under tiden september till december varje år och förläggs till i medeltal 4—5 befolkningsrika platser inom inskrivningsområdet. För förrättningen tas den enskilde i regel i anspråk bara en dag, fram- och återresa inräknade. Sammanlagt prövas den enskilde under omkring två och en halv timmar. Härav disponeras i medeltal 5—8 minuter för läkarbesiktning. Med ledning av denna hänförs den värnpliktige efter kroppsbeskaffenhet och allmänt hälsotillstånd till en av sex besiktningssgrupper. Huvuddelen av tiden går åt för skriftliga psykologiska standardprov och för att ta upp personuppgifter. I prövningen ingår vidare i flertalet fall en intervju som utförs av en psykolog och i genomsnitt varar 15 minuter. Syftet med intervjun är att få underlag för bedömning av bl. a. lämpligheten för befälsutbildning. Prövningen inför inskrivningsnämnden varar omkring fem minuter. Nämndens beslut om uttagning och tilldelning eller frikallelse meddelas den värnpliktige redan vid inskrivningstillfället men är i vissa fall bara preliminärt. Beslutet bekräftas när den värnpliktige med posten får sin inskrivningsbok. Besvär över beslutet kan anföras hos en särskild besvärinstans, inskrivningsrådet.

De psykologiska och medicinska undersökningarna vid inskrivningsförrättningen kompletteras vid den värnpliktiges inryckning till grundutbildningen. Syftet härmed är främst att fastställa förändringar som kan ha inträtt sedan inskrivningen och har betydelse för värnpliktstjänstgöringen. Den värnpliktige läkarundersöks på nytt. Därvid utförs bl. a. skärmbildsröntgen, blodgruppsbestämning, tandundersökning och vissa ympningar. I några fall utförs också psykiatrisk undersökning. Härtill kommer i vissa fall ett antal särskilda urvalsprov m. m., vilkas resultat ligger till grund för den värnpliktiges slutliga placering inom utbildningsorganisationen. För beslut om ändring under pågående värnpliktstjänstgöring av värnpliktigs utbildning m. m. finns vid förbandet en granskningsnämnd, i vilken bl. a. läkare ingår.

Redovisningen av de värnpliktiga m. fl. är individuell och lämnar underlag för tjänstgöringen i fred och krig. Den sker lokalt i första hand vid den s. k. truppregistreringsmyndigheten, som i regel är chefen för det förband den värnpliktige tillhör. Vid marinen har redovisningen centraliserats till *en* truppregistreringsmyndighet för flottan och *en* för kustartilleriet. Dessa myndigheter är anknutna till marinstabens. Sammanlagt finns 62 truppregistreringsmyndigheter. Personalen redovisas också vid inskrivnings-

expeditionerna, som befintlighetsregistrerar alla värnpliktiga och fast anställda inom krigsmakten som är bosatta inom inskrivningsområdet — s. k. lokalregistrering. Centralt redovisas rikets värnpliktiga vid centrala värnpliktsbyrån, som också sköter viss truppregistrering. Härutöver förs särskilda register över värnpliktiga som har tagits ut för utbildning i specialtjänst, värnpliktigt och krigsfrivilligt befäl samt hemvärnsmän m. fl. Truppregistreringsmyndigheterna har ansvaret för att personalen krigsplaceras i de krigsförband som bestäms av försvarsgrenschefen och för att de värnpliktiga blir inkallade till freds- och krigstjänstgöring. Personalredovisningshandlingarna m. m. förs enligt centralt utfärdade anvisningar och är i väsentliga drag enhetligt utformade. Vissa speciallösningar förekommer emellertid inom marinen beroende på de särskilda arbetsrutiner som tillämpas vid flottan och kustartilleriet. Vid arméns och flygvapnets truppregistreringsmyndigheter och inskrivningsexpeditionerna används för registrering av persondata m. m. ett system med registreringsplåtar (adressographsystemet) medan hålkorts- och ADB-redovisning brukas vid centrala värnpliktsbyrån och marinen. Registreringsplåten präglas vid inskrivningsexpeditionen och förvaras hos truppregistreringsmyndigheten, som vid behov kompletterar eller ändrar präglingen. Med hjälp av plåten upprättas bl. a. de krigsplaceringsorder, krigstjänstgöringsorder och inkallelseorder, som sänds ut till de värnpliktiga av truppregistreringsmyndigheten. Utöver nämnda redovisningshandlingar förs andra handlingar — manuellt eller i vissa fall manuellt och maskinellt — t. ex. tjänstgöringskort, läkarkort, stamkort och inskrivningsbok. Vid marinen har registreringsplåten ersatts av hålkort eller magnetband. I nuvarande redovisningssystem förekommer mer än 100 olika handlingar för registrering av persondata. Mängden av redovisningshandlingar beror bl. a. på den manuella bearbetningstekniken.

Beträffande uppgiftsfördelningen och lydnds förhållanden gäller följande. Inskrivningschefen lyder direkt under centrala värnpliktsbyrån i fråga om inskrivningsverksamheten. Militärbefälhavaren har således inte något ansvar för denna verksamhet. Truppregistreringsmyndigheten, dvs. i regel förbandschefen, lyder i princip direkt under försvarsgrenschefen. Militärbefälhavaren har dock ålagts visst ansvar för samordning av de personella tillgångarna inom militärområdet och har i praktiken, främst på grund av sitt ansvar för ledningen av mobiliseringsarbetet inom militärområdet, ålagts viktiga uppgifter också i fråga om tillsynen m. m. av truppregistreringsmyndigheterna. I registreringstekniska frågor lyder emellertid både truppregistreringsmyndigheterna och inskrivningscheferna direkt under centrala värnpliktsbyrån. I central instans åligger det överbefälhavaren att handlägga sådana ärenden rörande värnpliktsväsendet som rör mer än en försvarsgren eller har betydelse för avvägningen mellan militära och civila krav. Verksamheten i fråga om värnpliktsväsendet leds i övrigt av försvarsgrenscheferna. Chefen för armén skall härutöver, enligt riktlinjer

som anges av överbefälhavaren, samordna personalredovisningen inom krigsmakten. Centrala värnpliktsbyrån, som i militärt hänseende lyder under chefen för armén, biträder överbefälhavaren och försvarsgrensheferna i ärenden som avser inskrivningsväsende, personalredovisning, personalprovning och värnpliktsrekrytering m. m. Försvarsgrensheferna har delegerat en stor del av sina befogenheter rörande de värnpliktiga till chefen för centrala värnpliktsbyrån. Byrån fattar emellertid självständigt beslut i vissa ärenden. Hit hör sådana ärenden om anstånd med eller befrielse från värnpliktstjänstgöring som truppregistreringsmyndigheterna lämnar över till byrån. Slutligen faller vissa ledningsuppgifter i fråga om den psykologiska provningsverksamheten m. m. på militärpsykologiska institutet, som står under överbefälhavarens överinseende, och i fråga om den medicinska provningsverksamheten på försvarets sjukvårdsstyrelse, som lyder direkt under Kungl. Maj:t.

Beträffande folkbokföringens medverkan vid inskrivning och redovisning av värnpliktiga finns bestämmelser i inskrivningsförordningen. Enligt förordningen lämnar länsstyrelserna i början av varje år centrala värnpliktsbyrån magnetband med uppgifter om varje svensk man som är upptagen i registret över befolkningen i länet och som under året fyller 18 år. Länsstyrelsen underrättar inskrivningschefen när länsstyrelsen har vidtagit registreringsåtgärd som har betydelse för värnpliktigs inskrivning eller redovisning. När värnpliktig har förtidsinskrivits eller frikallats från värnpliktstjänstgöring, registreras detta hos länsstyrelsen med ledning av uppgift från inskrivningschefen.

Länsarbetsnämnden har bl. a. till uppgift att i samråd med militära och andra civila myndigheter planlägga hur arbetskraften skall utnyttjas i krig. Förmedlingen av arbetskraft till skilda verksamhetsgrenar förbereds av nämnden bl. a. genom studium av personalplaner. Personalen inom totalförsvarets civila delar registreras vid den myndighet eller organisation eller det företag, som skall disponera arbetskraften. I vissa fall sker även s. k. beredskapsregistrering vid länsarbetsnämnden. Ändamålet med denna registrering, som är manuell och kräver stor arbetsinsats, är främst att förhindra att samma person avdelas för två eller flera oförenliga beredskapsuppgifter. I första hand beredskapsregistreras civilförsvarspersonal, krigsfrivillig personal, viss sjukvårdspersonal och reservarbetskraft m. fl. Värnpliktiga och fast anställda inom krigsmakten är undantagna från registrering. Arbetsmarknadsstyrelsen ansvarar i samråd med överbefälhavaren för planering m. m. av de totala arbetskraftsresursernas utnyttjande i krig och handlägger vissa uppskovsärenden m. m. Uppskov, dvs. befrielse från skyldigheten att tjänstgöra vid krigsmakten under beredskapstillstånd och krig, får inte lämnas utan medgivande av försvarsgrenshef. Denne har således en på visst sätt begränsad vetorätt. Beträffande de värnpliktiga har försvarsgrensheferna överlämnat motsvarande provningsrätt till centrala värnpliktsbyrån.

## II. Utredningens förslag

### *System för inskrivning och personalredovisning*

Utredningen erinrar inledningsvis om bristerna i nuvarande system för inskrivning och personalredovisning och understryker bl. a. kravet på bättre informationsunderlag i olika sammanhang och på ett bättre urvalssystem vid inskrivningen. Det nya repetitionsutbildningssystem som beslöts vid 1966 års riksdag (prop. 1966: 106, 2LU 48, rskr 271) ställer vidare ökade krav på redovisningssystemet. Bättre underlag behövs också i krig för inkallelse av ersättningspersonal och omfördelning av arbetskraft m. m. Den information som inhämtas för inskrivningssystemets räkning måste därför på ett enkelt och säkert sätt kunna föras över till personalredovisningssystemet och omvänt. Nya uppgifter har enligt utredningen efter hand kommit till och sprängt den kapacitet som kan tas ut i nuvarande system. Information måste emellertid kunna samlas in, bearbetas och sammanställas i ökad omfattning. Ytterligare utrymme bör också skapas för personalplanering och urval av personal. Detta kan enligt utredningen inte ske med tillgängliga maskinella hjälpmedel. Skall nya hjälpmedel kunna passas in på ett rationellt sätt, anses en fullständig systembearbetning nödvändig, vilket enligt utredningen regelmässigt leder till organisatoriska förändringar. Utredningens studier och överväganden har visat att automatisk databehandling bör utnyttjas för inskrivningen och personalredovisningen, eftersom detta ger möjlighet till integration med andra system, som är lämpade för datateknik. Systemen för inskrivningen och personalredovisningen anses dock t. v. böra utvecklas separat samtidigt som samordningsmöjligheterna med andra arbetsområden inom och utom krigsmakten fortlöpande måste beaktas.

Utredningen har analyserat omfattningen av och innehållet i inskrivnings- och personalredovisningsverksamheten. Resultatet visar att den operativa och organisatoriska planeringen är styrande för verksamheten, som i övrigt är administrativ och består av ett antal i varandra ingripande funktioner, som kräver en ingående samordning och därför bör ledas enhetligt. Underlaget för olika arbetsmoment är ofta gemensamt. Från teknisk synpunkt anses det möjligt att föra samman personalförvaltningen till en riksenhet, som baseras på en enda datamaskinanläggning. Utredningen har emellertid inte ansett sig kunna förorda en sådan lösning med hänsyn till sårbarheten i krig. En annan möjlighet skulle vara att samla personalförvaltningen till en enhet för varje försvarsgren på liknande sätt som vid marinen. Också denna lösning finner utredningen vara förenad med allvarliga olägenheter bl. a. för personalredovisningen och personalersättningen i krig. Däremot anses regionala personalförvaltningar undanröja nackdelarna med ett centraliserat system och ge militärbefälhavarna erforderligt beslutsunderlag och inflytande på krigsförbandens personella kvalitet m. m.

Inskrivningsområdenas nuvarande omfattning anses olämplig. Olika alternativ har därför studerats för att nå överensstämmelse med försvarsområde,

län eller militärområde. En rationell lösning erhålls enligt utredningen först om inskrivningsområdena får samma gränser som militärområdena. Utredningen föreslår därför att inskrivningsområdenas antal reduceras från 21 till sex och att de får samma gränser som militärområdena. Om också registreringen ordnas militärområdesvis kommer antalet redovisade värnpliktiga m. fl. för de olika militärområdena att variera mellan 100 000 och 450 000 personer. En redovisning av denna omfattning erbjuder enligt utredningen inte några svårigheter under förutsättning att datatekniken utnyttjas. De nuvarande truppregistreringsmyndigheterna kan då föras samman till ett för militärområdet gemensamt truppregister, som erhåller vissa grundinformationer från de förband de värnpliktiga tillhör. Utredningen föreslår på denna grund att en regional personalförvaltning skall inrättas inom varje militärområde. Förvaltningen skall överta inskrivning, personalredovisning och krigsplacering m. m. för militärområdet i dess helhet från inskrivningschefer och truppregistreringsmyndigheter. De förra utgår ur organisationen och personaldetaljen vid förbanden reduceras. Beträffande marinen anser utredningen att förhållandena inte är så särpräglade, att en separat organisation är nödvändig. Ett slopande av nuvarande system är emellertid inte ett ofrånkomligt villkor för att kunna genomföra utredningens förslag utan bör mera ses som en rationaliseringsåtgärd på sikt. Utredningen räknar därför med att marinens båda centrala truppregister t. v. skall behållas.

I nuvarande inskrivningssystem kan inskrivningen genomföras till relativt låg kostnad. Till följd av den begränsade läkarundersökningen m. m. måste emellertid ett stort antal värnpliktiga, som vid inskrivningen har förklarats dugliga till krigstjänstgöring, frikallas eller placeras om i handräckningstjänst sedan de ryckt in till grundutbildning. Bland orsakerna till sådana frikallelser och omplaceringar intar de psykiska sjukdomstillstånden och anpassningssvårigheterna en framträdande roll. Totalt frikallas under grundutbildningens lopp uppskattningsvis 2 000—2 500 man varje år. Härigenom uppstår onödiga kostnader för utbildning m. m. och olägenheter för den enskilde. Tillämpade medicinska undersökningsmetoder ger vidare enligt utredningen stort utrymme för subjektiv bedömning. Till detta bidrar i hög grad att de positiva faktorerna inte mäts och att undersökningsläkarna ofta byts ut. Förbättras undersökningarna bedöms besparingar kunna göras under grundutbildningen. Dessa besparingar anses böra komma inskrivningssystemet till godo, eftersom detta inte kan förbättras utan kostnader. En kostnadsökning för inskrivningssystemet kan enligt utredningen godtas om man når en effektivitetsvinst i systemet som helhet. Om ytterligare 1 500—2 000 man kan frikallas på objektiva grunder redan vid inskrivningen, beräknas 2,5—3 milj. kr. årligen kunna disponeras för andra ändamål.

Utredningens förslag att regionala personalförvaltningar skall organiseras anses skapa nya och bättre förutsättningar för personalplaneringen.

I såväl central som regional instans kan planeringen för inskrivning och utbildning förenklas. Militärbefälhavarens samordning och samarbete med civila myndigheter underlättas. All information som behövs för gemensam personalplanering blir vidare tillgänglig vid *en* myndighet inom varje militärområde. En naturlig anknytning erhålls härigenom mellan ledningen av personalförvaltningen och utbildningen. Centralt bör översiktsplaneringen enligt utredningen utföras i försvarsstaben och försvarsgrensstaberna. Detaljplaneringen bör däremot inte tynga staberna utan förläggas till en central personalförvaltning som ersätter centrala värnpliktsbyråer. De personella resurserna för personalplaneringen, som nu är svaga och splittrade, bör koncentreras till den centrala och de regionala personalförvaltningarna.

Utredningens förslag rörande inskrivningsverksamheten kan sammanfattas sålunda. Inskrivningen av värnpliktiga förläggs till en fast inskrivningscentral, som tillhör den regionala personalförvaltningen inom militärområdet. En ambulerande verksamhet kan inte upprätthållas om kravet på förbättrad provningsverksamhet skall tillgodoses. Inskrivningscentralerna förläggs till *Kristianstad, Göteborg, Karlstad, Solna, Östersund* och *Boden*. Platserna har valts så att inställelseresorna skall bli så korta som möjligt och samarbetet med militärområdesstaberna skall underlättas. Antalet värnpliktiga som årligen skall skrivas in vid centralerna varierar mellan ca 4 000 och 25 000. För själva provningsverksamheten beräknas högst 32 veckor vara disponibla, om hänsyn tas till skolår m. m. Provningsperioden börjar normalt i senare delen av augusti och pågår till mitten av maj. Vid inskrivningen, som föregås av viss planering och andra förberedelser, genomgår den inskrivningsskyldige medicinska och psykologiska undersökningar m. m., så att hans hälsotillstånd och lämplighet för olika slags utbildning blir objektivt klarlagd och de inskrivningsskyldiga sinsemellan blir bedömda enligt enhetliga normer. Det nuvarande undersökningsförfarandet utökas dels med en väsentligt vidgad hälsoundersökning som också innefattar psykiatrisk undersökning där så bedöms motiverat, dels med kapacitetsbestämmande medicinska undersökningar, dels med psykologiska provningar som belyser lämplighet för utbildning i viss tjänst och personlighetsfaktorer som är av särskild vikt för beslut om den enskildes utbildning m. m. Det utökade undersökningsförfarandet ser utredningen som grund även för ett framtida samarbete med civila myndigheter i fråga om hälsoundersökning samt yrkesrådgivning och arbetsvård.

De medicinska undersökningarna, som förbereds genom att den inskrivningsskyldige i förväg sänder in en sjukdomsberättelse, omfattar — förutom allmän kroppsundersökning samt syn- och hörselprov — vissa laboratorieprov, upptagande av elektrokardiogram, mätning av kropps-mått och muskelkraft samt fysiskt arbetsprov på cykelergometer m. m. Vidare ingår psykiatrisk undersökning i de fall läkarundersökningen eller de

psykologiska undersökningarna ger anledning härtill. Däremot ingår inte skärmbildsröntgen, som visserligen har framstått som önskvärd men inte nu anses böra ordnas in i provningsverksamheten av bl. a. kostnadsskäl. De medicinska proven beräknas för varje värnpliktig ta närmare 2 timmar i anspråk. För den kroppsundersökning som görs av läkare beräknas dock endast 8 minuter och för den psykiatriska undersökningen, som bara torde beröra ca 8 % av de prövade, 4 minuter i medeltal för varje inskrivningsskyldig.

De psykologiska undersökningarna syftar till att mäta den prövades allmänna och tekniska begåvning liksom hans förmåga att stå emot och utföra arbete i pressande situationer. Genom skriftliga och muntliga intervjuer inhämtas vidare andra fakta som är av vikt för bedömningen. Intervjun utmynnar i en bedömning av lämpligheten för befälsutbildning och en bestämning av faktorer som har betydelse för annan militär utbildning. Den psykologiska prövningen beräknas sammanlagt ta i anspråk högst tre timmar för varje inskrivningsskyldig. Den muntliga intervjun skall till skillnad mot nuvarande förfarande genomföras med *alla* inskrivningsskyldiga. Den utförs av psykolog och beräknas ta i medeltal 16 minuter för varje inskrivningsskyldig. De skriftliga proven rättas omedelbart i datamaskin. Vid prövningen bör slutligen inhämtas uppgifter om den inskrivningsskyldiges önskemål om utbildning och placering. Den inskrivningsskyldige ges också möjlighet till rådgivning i personalvårdsfrågor. Upplýsningar ges därvid om de sociala förmåner m. m. som utgår under värnpliktstjänstgöring.

Den inskrivningsskyldige skall enligt förslaget personligen inställa sig vid inskrivningscentralen och under huvuddelen av två dagar stå till inskrivningsmyndighetens förfogande. Inskrivningsnämnden, som i huvudsak får oförändrad sammansättning, sammanträder och fattar beslut om den inskrivningsskyldiges inskrivning, uttagning och tilldelning m. m. först sedan samtliga inskrivningsskyldiga har prövats och resultatet av prövningarna bearbetats. Två sammanträdesperioder fordras i regel. De beräknas kunna förläggas till februari och juni. Den värnpliktige ges dessförinnan tillfälle att yttra sig över ett förslag till uttagning, som upprättats av inskrivningschefen. Besvär över inskrivningsnämndens beslut anförs också i fortsättningen hos inskrivningsrådet.

Den inskrivningsskyldige föreslås förutom ersättning för resekostnader och i förekommande fall traktamenten få fri förplägnad och penningbidrag, som motsvarar lägsta dagsersättningen för värnpliktig, för båda prövningsdagarna.

De data som samlas före och under inskrivningen registreras på magnetband. Blanketterna utformas så, att inläsning av data kan ske maskinellt med optiska läsare. Viss bearbetning av data sker redan i samband med inskrivningen. Bl. a. får den inskrivningsskyldige en sammanställning av resultatet av läkarundersökningen. Magnetbanden bearbetas vidare i data-

maskin dels i samband med de värnpliktigas fördelning och uttagning, dels centralt för att ge underlag för statistik och forskning. Undersökningens resultat beträffande dem som inte är dugliga till krigstjänst delges, med beaktande av sekretessen, civilförsvarsmyndighet och länsarbetsnämnd för att ligga till grund för eventuell uttagning till andra totalförsvarsgrenar.

Det provningsförfarande som utredningen föreslår har praktiskt studerats vid särskilda inskrivningsförsök dels med en för hela riket representativ grupp av inskrivningsskyldiga, dels med samtliga inskrivningsskyldiga inom ett av inskrivningsområdena. Resultaten visar bl. a. att antalet funktionärer blir för stort i förhållande till antalet prövade om dagskapaciteten minskas. Antalet provningsdagar anses därför böra minskas i vissa militärområden så att en lämplig dagskapacitet erhålls. Den sammanlagt erforderliga tiden för provningen överstiger väsentligt den tid som nu tas i anspråk. Med hänsyn härtill och till kravet på hög dagskapacitet anses en övergång till tvådagarsförrättning nödvändig. Eftersom resvägarna blir längre i det nya systemet — bara 4 % av de inskrivningsskyldiga behöver dock resa längre än 30 mil — bör provningen organiseras så, att den inskrivningsskyldige kan resa hemifrån första provningsdagens morgon och vara tillbaka i hemmet på kvällen den andra provningsdagen. Övernattning måste alltså ordnas för alla inskrivningsskyldiga. För ett mindre antal — huvudsakligen norrlänningar — med lång resväg måste en extra övernattning ske. Mot denna bakgrund har utredningen gjort upp ett modellschema för provningsverksamheten med en dagskapacitet för maximalt 100 inskrivningsskyldiga. Funktionärerna ges då full sysselsättning. Veckoarbetstiden för flertalet läkare samt för sjuksköterskor och psykologer m. fl. förutsätts bli omkring 20 timmar, medan övrig personal får normal arbetsvecka. Halvdagstjänstgöring för medicinal- och psykologpersonalen bedöms underlätta rekryteringen. Medicinalpersonalen och psykologerna förutsätts i regel vara anställda bara under den del av året då provningar pågår, dvs. högst 32 veckor. Övrig personal som inte är värnpliktig är helårsanställd och utnyttjas under tid då provning inte pågår för förberedelse- och efterarbete m. m.

Behovet av funktionärer m. m. i en organisation med nyss angiven kapacitet uppgår enligt utredningen till sammanlagt 56 personer. Av dessa kan 11 hänföras till administrativ personal, medan 18 utgörs av medicinal- och psykologpersonal och resten av militära assistenter — huvudsakligen värnpliktiga i handräckningstjänst. Lokalbehovet beräknas sammanlagt till 1 900 m<sup>2</sup>, varav omkring 500 m<sup>2</sup> är förläggningsutrymmen.

Utredningen föreslår att modellschemat tillämpas utan modifiering inom Södra militärområdet, där den erforderliga dagskapaciteten uppgår till ca 100, samt inom Övre och Nedre Norrlands militärområden. Eftersom antalet prövande inom de båda sistnämnda militärområdena är otillräckligt för den eftersträlvade dagskapaciteten föreslås antalet provningsveckor där minskas från 32 till tio resp. nio. Inom Östra militärområdet krävs en dagskapacitet

på omkring 160 man. Denna kapacitet kan uppnås genom att ytterligare ett arbetsskift läggs in vid centralen. Inom Västra militärområdet krävs en dagskapacitet på bara 83 man, vilket innebär att personal- och lokalbehovet begränsas något. Vad slutligen Bergslagens militärområde beträffar krävs bara halva dagskapaciteten, om prövningstiden sätts till 32 veckor.

I fråga om personalredovisningen innebär utredningens förslag i stort sett följande. Personalredovisningen måste liksom hittills bygga på individuella uppgifter. Dessa data behövs som underlag för beslut som rör tjänstgöring i fred och krig och för att uppgifter skall kunna lämnas till enskilda och myndigheter om tjänstgörande personal under beredskaps- och krigstillstånd. Uppgifterna måste också kunna utnyttjas för särskilda registreringar hos andra myndigheter än den som sköter huvudregistreringen liksom för planering och statistisk bearbetning. Begreppet truppregistrering föreslås behållas som benämning på den fullständiga registrering som utförs i huvudregistret. Denna registrering sker vid den s. k. truppregistreringsmyndigheten. Den regionala personalförvaltningen blir enda truppregistreringsmyndighet inom militärområdet. T. v. behålls dock truppregistreringen för flottan och kustartilleriet vid marinstaben. Sammanlagt kommer alltså att finnas endast åtta truppregistreringsmyndigheter mot f. n. 62. Truppregistreringens omfattning förblir i allt väsentligt oförändrad men utökas så att den omfattar också frivillig hemvärnspersonal. Vid personalförvaltningen befintlighetsregistreras all inom militärområdet bosatt personal som tas i anspråk av krigsmakten, vilket innebär en viss utvidgning av den registrering som nu sker vid inskrivningsexpeditionerna. Dessutom truppregistreras all personal som disponeras för krigsplacering av militärbefälhavaren.

Integrationen med folkbokföringen underlättas, eftersom bristande överensstämmelse mellan län och militärområde bara förekommer i två fall. Huvuddelen av personalen behöver endast registreras i ett register; lokal- och truppregistren förs samman. Den som är truppregistrerad vid annan personalförvaltning än den, inom vars område han är kyrkobokförd, registreras dock av två personalförvaltningar. Förslagen medför förenklingar av registreringsarbetet. Bl. a. kan löpande aviseringar mellan truppregistreringsmyndigheterna ske med hjälp av media, som bearbetas direkt i datamaskin. Vidare kan ett antal särskilda register som nu förs vid olika myndigheter slopas. Begränsningen av antalet truppregistreringsmyndigheter förbättrar vidare möjligheterna till likartad bedömning av ärenden om befrielse från och anstånd med värnplikstjänstgöring. En ökad decentralisering från centrala myndigheter av prövningen av sådana ärenden bör därför vara möjlig. Nya och bättre förutsättningar skapas vidare för militärbefälhavarens personalplanering.

Svårigheterna att i nuvarande system manuellt sortera ut lämpliga värn-

pliktiga för krigsplacering i viss befattning är enligt utredningen uppenbara. Om truppregistreringsmyndigheterna är små, leder en vakans ofta till en serie omplaceringar och risken för felplaceringar är stor om personalreserven är otillräcklig. Även om personalreserven är stor tvingas man av brist på tid ofta att ta i anspråk förste man som är godtagbar. Resultatet blir bl. a. att tjänstgöringsskyldigheten i fred blir ojämnt uttagen för skilda individer och att krigsförbandens kvalitet går ned. Övergång enligt utredningens förslag till ett mindre antal truppregistreringsmyndigheter, som utnyttjar ADB-teknikens fördelar, anses i väsentlig utsträckning undanröja dessa brister. Utredningens förslag medför emellertid den nackdelen att mobilisering och truppregistrering kommer att skötas av skilda myndigheter. F. n. råder identitet mellan mobiliserings- och truppregistreringsmyndighet för huvuddelen av arméns och för alla flygvapnets krigsförband. Utredningen föreslår därför att mobiliseringsmyndigheterna, som kan förutsättas ha personlig kännedom om viss personal, t. ex. fast anställda, bör ges rätt att disponera över denna personal och således kunna ge vederbörande personalförvaltning anvisning om i vilka befattningar den berörda personalen skall placeras. I andra fall bör central myndighet eller utbildningsmyndighet kunna lämna anvisning om krigsplaceringen. Mobiliseringsmyndigheterna får i det nya systemet bättre överblick över personalläget vid krigsförbanden, eftersom databehandlingen ger möjlighet att periodiskt trycka och sända ut listor över krigsförbandens aktuella sammansättning.

Med utredningens förslag följer slutligen den fördelen att vissa uppskovsärenden som nu handläggs centralt kan handläggas vid de regionala personalförvaltningarna i samarbete med länsarbetsnämnderna. Härför krävs emellertid vissa ändringar i uppskovskungörelsen. Utredningen framhåller slutligen att övergången till ADB-system i fråga om personalredovisningen skapar helt andra förutsättningar för statistisk bearbetning, forskning och kontroll.

I krig kommer personalredovisningen enligt utredningen att kräva viss förstärkning av personalförvaltningarna, framför allt i fråga om personal för stansningsarbete men också i fråga om annan personal. Inskrivningsfunktionen torde däremot till viss del kunna läggas ned. Utredningen har emellertid inte närmare undersökt krigsorganisationen för personalförvaltningarna.

Övergången till ett nytt redovisningssystem innebär att de tekniska grunderna rubbas för registrering av hästar, hundar, motorfordon och arbetsredskap och för vissa rutiner inom kassatjänsten. De myndigheter som svarar för denna redovisning bör enligt utredningen överväga att genomföra nya registreringsförfaranden, innan nuvarande truppregistreringsmyndigheter har avvecklats. De regionala personalförvaltningarnas ADB-resurser bör härvid kunna utnyttjas.

*Datamaskinutrustning*

Utredningen har övervägt om en central datamaskinanläggning skulle kunna betjäna såväl den centrala som de sex regionala personalförvaltningarna. Från tekniska synpunkter skulle detta vara möjligt. I krig skulle emellertid ett sådant system bli alltför sårbart och en övergång först vid mobilisering från central till regional maskinbearbetning skulle innebära ett väsentligt avsteg från kravet på nära överensstämmelse mellan freds- och krigsorganisationen. En centralisering av databehandlingen skulle vidare äventyra militärbefälhavarens möjligheter att utöva personaltjänsten i krig. Utredningen förordar därför att databehandlingen utförs vid regionala maskinanläggningar. Kapacitetskrävande bearbetningar, som är aktuella främst i fred, förutsätts dock av kostnadsskäl ske vid central anläggning.

Utredningen har beräknat datamaskintidsbehovet för varje förvaltning. Det uppgår för den centrala förvaltningen till 1 500 timmar för år och för övriga förvaltningar till mellan 670 och 2 390 timmar för år. Ett fullt maskinskift motsvarar en beläggning av 2 100 timmar för år.

Med hänsyn till den systemutformning som föreslås krävs fullständig utbytbarhet — kompatibilitet — i fråga om program och databärande media mellan de maskinanläggningar som utnyttjas inom systemet. Kravet på sekretess måste särskilt beaktas. Maskinanläggningarna måste vidare ha viss säkerhet mot brand och sabotage m. m. Anläggningarna bör i krig kunna grupperas om till skyddad plats. Behovet av maskinkapacitet kan enligt utredningen principiellt tillgodoses antingen genom legokörning vid civil, statlig eller privatägd anläggning eller genom anläggningar som ägs av militära myndigheter. En kombination av de båda alternativen är också möjlig. Privatägda anläggningar anses med hänsyn till sekretessen och beredskapen m. m. inte böra användas. De statliga maskinanläggningarna som skulle kunna utnyttjas för legokörning — i första hand folkbokföringens — måste kompletteras med ytterligare utrustning. Bristen på kompatibilitet mellan de två maskinsystem som används inom folkbokföringen medför vidare betydande olägenheter. För inskrivningsrutiner kan dock vissa av länsstyrelseanläggningarna utnyttjas. Med hänsyn till de krav som ställs borde enligt utredningen en militär datamaskinanläggning skaffas till varje regional personalförvaltning. Beläggningen vid förvaltningarna i Bergslagens militärområde samt Nedre och Övre Norrlands militärområden kommer emellertid till en början inte att vara så stor att anskaffning av särskilda maskiner kan motiveras enbart för personalredovisningen. Utredningen föreslår därför att förvaltningen i Bergslagens militärområde i fred skall betjänas av maskinanläggningen inom Västra militärområdet och förvaltningen i Övre Norrlands militärområde av anläggningen inom Nedre Norrlands militärområde. För den datamaskintid som fordras i samband med inskrivningarna bör därvid länsanläggningarna i Karlstad och Luleå utnytt-

jas. Utredningen räknar på sikt med anskaffning av fyra militära maskin-anläggningar, nämligen en i Stockholm, en i Kristianstad, en i Göteborg och en i Östersund. Anläggningen i Stockholm skall i allt väsentligt tillgodose också den centrala personalförvaltningens behov. Beläggningen vid dessa anläggningar uttryckt i procent av ett maskinskift beräknas till 178 % i Stockholm, 94 % i Kristianstad, 110 % i Göteborg och 78 % i Östersund.

Utredningen framhåller vidare att inköpsalternativet på sikt erbjuder den bästa lösningen. Den utveckling som pågår inom krigsmakten anses emellertid tala mot en sådan lösning. Utredningen förordar därför att fyra data-maskinanläggningar t. v. hyrs. Mot utredningens förslag i fråga om data-maskiner har experten Trotzig anmält skiljaktig mening. Han anser inte att systemarbetet förts fram så långt att slutlig ställning kan tas till maskin-konfiguration och maskintid. Det står emellertid enligt reservanten klart att behov föreligger av regionalt placerade datamaskinanläggningar inom krigsmakten. Statskontoret bör sörja för att erforderlig maskinkapacitet ställs till förfogande, så att utredningens förslag kan genomföras enligt den uppgjorda tidsplanen.

#### *Personalförvaltningarnas organisation m. m.*

I fråga om organisationen på central nivå har utredningen övervägt om ett för krigsmakten gemensamt verk för krigsmaktens alla personalärenden med därtill hörande personalvård m. m. bör organiseras. Den fast anställda personalens rekrytering, utbildning och tjänstgöring m. m. måste emellertid enligt utredningen tillhöra försvarsgrenschefens ansvarsområde. Utredningen är därför inte beredd att föreslå så långtgående ändringar. Centrala personalförvaltningen, som föreslås ersätta centrala värnpliktsbyrån, får därför mera begränsade uppgifter. Dessa omfattar enligt utredningen bl. a. planering för personalförvaltningen, normering av värnpliktsärenden m. m. som handläggs i lägre instans, samordning och handläggning av värnpliktsärenden i central instans, samordning inom totalförsvaret av uppskovsärenden, ledning och kontroll av inskrivningen och personalredovisningen samt viss informations- och utbildningsverksamhet.

Centrala personalförvaltningen föreslås organiseras på en *centralplanering*, en *värnpliktsbyrå*, ett *datakontor* och en *administrativ byrå*. Byråerna och datakontoret föreslås indelas i sektioner. Beträffande verkets ställning i förhållande till Kungl. Maj:t och överbefälhavaren lägger utredningen inte fram något förslag. Personalförvaltningens organisation är enligt utredningen oberoende av om förvaltningen ställs under Kungl. Maj:t eller överbefälhavaren.

Utredningens organisationsförslag innehåller sammanlagt 62 tjänster.<sup>1</sup> F. n. finns vid centrala värnpliktsbyrån 73 tjänster.<sup>1</sup> De föreslagna tjäns-

<sup>1</sup> Personal för förvaltning av Bagartorpsområdet är inte inräknad.

terna fördelas med tre vid centralplaneringen, 23 vid värnpliktsbyrån, 16 vid datakontoret och 19 vid administrativa byrån. Tio tjänster är avsedda för lägst byrådirektör eller regementsofficer på aktiv stat. Utredningen räknar med att bl. a. verkschefen och chefen för värnpliktsbyrån skall vara officer. I organisationen ingår ytterligare fem tjänster för aktiv officer. 13 tjänster avses för pensionerad militär personal. Av övriga tjänster är 21 avsedda för civil biträdespersonal. Personalminskningen faller huvudsakligen på stansoperatriser.

Uppgifterna för de regionala personalförvaltningarna — som bör benämnas efter militärområdena och förläggas till samma orter som inskrivningscentralerna — omfattar enligt utredningen i huvudsak planering och samordning av personalförvaltningen inom militärområdet, inskrivning m. m. av värnpliktiga inom inskrivningsområdet, krigsplacering av personal i krigsförband som mobiliseras inom militärområdet, handläggning av värnpliktsärenden m. m., registrering av personal som truppregistreras vid personalförvaltningen eller bor inom militärområdet utan att vara truppregistrerad vid personalförvaltningen samt viss samordning inom militärområdet med andra totalförsvarsgrenar. Personalförvaltningen föreslås lyda under militärbefälhavaren utom i fråga om inskrivningsärenden, befrielse- och anståndsärenden samt ärenden av registreringsteknisk natur. I dessa ärenden bör personalförvaltningen lyda omedelbart under centrala personalförvaltningen. Personalförvaltningen föreslås organiseras på en *planeringsdetalj*, en *krigsplaceringsavdelning*, en *inskrivningssektion*, en *administrativ avdelning* och i fyra fall en *dataavdelning*. I planeringsdetaljen ingår två tjänster och i krigsplaceringsavdelningen 7—14. I inskrivningssektionen ingår, förutom ett stort antal deltidstjänster, 8—12 tjänster utom i Övre och Nedre Norrlands personalförvaltningar, där antalet tjänster är väsentligt mindre. I administrativa avdelningen ingår 8—10 tjänster. I dataavdelningen, som inte finns i Bergslagens och Övre Norrlands personalförvaltningar, ingår slutligen 11—13 tjänster. Fördelningen av heltids- och deltidstjänsterna m. m. framgår närmare av följande tabell.

Bland den heltidsanställda personalen — sammanlagt 251 personer — ingår bl. a. 16 regementsofficerare, lika många kaptener och 25 underofficerare, alla på aktiv stat. Regementsofficerare är — förutom chefen för

Tjänster m. m.	Personalförvaltning					
	Södra	Västra	Östra	Bergs- lagens	Nedre Norrlands	Övre Norrlands
Heltidstjänster .....	50	47	57	35	32	30
Deltidstjänster.....	17	15	31	9	12	12
Värnpliktiga.....	31	30	44	19	13	38
Summa	98	92	132	63	57	80

förvaltningen som även är inskrivningschef — chefen för krigsplaceringsavdelningen och chefen för inskrivningssektionen. Vidare avses 18 tjänster för pensionerad officer, 31 tjänster för pensionerad underofficer och 16 tjänster för äldre underbefäl. Bland de tjänster som avses för civil personal märks fem tjänster för chefspsykolog — inskrivningspsykolog — och fyra byrådirektörstjänster för chef för dataavdelning.

Två av de sex chefläkarna — inskrivningsläkare — nämligen i Övre och Nedre Norrlands personalförvaltningar, tas från resp. militärområdesstaber. Övriga chefläkare är militärläkare med deltidsanställning. Bland den deltidanställda personalen ingår i övrigt bl. a. 29 läkare, varav 12 psykiatrer, samt 14 sjuksköterskor och 32 psykologer. Bland de värnpliktiga, som i huvudsak tas i anspråk bara under inskrivningen, ingår bl. a. 13 läkare och 10 psykologer.

Lokalbehoven för de olika personalförvaltningarna framgår av följande tabell.

Behov i m <sup>2</sup>	Personalförvaltning					
	Södra	Västra	Östra	Bergslagens	Nedre Norrlands	Övre Norrlands
Totalt behov . . . . .	2 975	2 640	3 805	1 750	925	775
Därav för förläggning . . . . .	500	425	825	250	—	—

För Övre och Nedre Norrlands personalförvaltningar tillkommer under högst 3 månader för år omkring 2 000 m<sup>2</sup> för prövningsverksamheten.

Utredningen föreslår att Östra personalförvaltningen förläggs tillsammans med centrala personalförvaltningen i Bagartorpsområdet (Solna), vilket är möjligt under förutsättning att artilleri- och ingenjööfficersskolan och musikunderofficersskolan flyttas därifrån. Södra personalförvaltningen kan förläggas i befintliga lokaler i »Östra kasernen» i Kristianstad. Lokalbehovet i Karlstad för Bergslagens personalförvaltning bör t. v. tillgodoses genom förhyrning. Särskild förläggningsbyggnad bör dock uppföras vid Värmlands regemente. Beträffande övriga personalförvaltningar lägger utredningen inte fram slutliga förslag utan föreslår provisoriska lösningar i förhyrda eller tillfälligt uppförda eller inredda byggnader. Förläggningar anordnas t. v. vid förband.

I fråga om den lokala organisationen innebär utredningens förslag — som inte berör marinens lokala myndigheter — att en del arbetsuppgifter faller bort främst i fråga om personal som inte är i tjänst i fred. Vissa personalärenden måste dock fortfarande handläggas vid de mobiliserande och utbildande myndigheterna. Bl. a. skall den fredstjänstgörande personalen kunna redovisas och viss personal fördelas för krigsplacering. Vid de förband som nu är truppregistreringsmyndigheter samt vid Göta signalregemente och Kiruna försvarsområdesstab föreslås därför finnas en

personaldetalj, som ingår i mobiliseringsavdelningen. Övriga försvarsområdesstaber bör förstärkas med en tjänst för pensionerat underbefäl som placeras vid mobiliseringsavdelningen. Vid Livgardesskvadronen och Hallands flygkår föreslås också en tjänst inrättas för pensionerat underbefäl. Chef för personaldetaljen bör vara en personalregistrator — förvaltare — på aktiv stat. Tjänsterna för personalofficer anses alltså kunna utgå. Vid varje personaldetalj föreslås vidare finnas en tjänst för pensionerat underbefäl samt i regel ett eller två värnpliktiga expeditjonsbiträden. Sammanlagt fordras i den lokala organisationen 62 tjänster för förvaltare, 82 tjänster för pensionerat underbefäl och 40 värnpliktiga.

En jämförelse mellan föreslagen och nuvarande organisation på central, regional och lokal nivå visar att sammanlagt 299 tjänster för heltidsanställd personal kan dras in eller disponeras för andra ändamål. Av tjänsterna avses en för regementsofficer på aktiv stat, 13 för kapten på aktiv stat och 285 för civil personal. Å andra sidan måste 21 tjänster för aktiv underofficer, 8 tjänster för pensionerad officer och 83 tjänster för annan pensionerad militär personal inrättas. Sammanlagt minskar alltså antalet heltidstjänster med 187.

Beträffande deltidstjänsterna visar utredningens jämförelser mellan antalet tjänstgöringsmånader i föreslagen och nuvarande organisation en minskning med ca 500 månader för militär personal, 300 för civil personal och 100 för värnpliktiga. Tjänstgöringsmånaderna för militär personal hänför sig i nuvarande organisation huvudsakligen till personal som kommanderats att biträda vid inskrivningsförrättningarna men också till personal som kommanderats till förbandens personaldetaljer som extra arbetskraft. Antalet tjänstgöringsmånader för läkare ökar med omkring 100. Det minskade behovet av tjänstgöringsmånader för civil personal hänför sig huvudsakligen till biträdespersonal, som ställts till truppregistreringsmyndigheternas förfogande.

### *Samordningsfrågor*

Folkbokföringen bör enligt utredningen lämna underlag för personalplaneringen och personalregistreringen inom totalförsvaret. Samarbetet med folkbokföringsmyndigheterna innefattar i huvudsak överenskommelser av registreringsteknisk natur. Utredningen har lämnat över förslag om sådana samordningsåtgärder till centrala värnpliktsbyrån och centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden. Dessa förslag har inte mött några invändningar. Utredningen föreslår vidare att länsstyrelserna från de civila befolkningsregistren skall lämna totalförsvarsmyndigheterna sammanställningar och prognosunderlag som behövs för myndigheternas personalplanering.

Personalplaneringen inom totalförsvarets civila grenar bygger nu i allt väsentligt på underlag som tas fram manuellt. Detta anses medföra vissa brister, som kan leda till att personalen inte utnyttjas effektivt i krig. De

möjligheter till rationalisering som skapas genom övergång till automatisk databehandling bör därför tas till vara. Samarbetet är vidare f. n. i alltför hög grad koncentrerat till den centrala nivån. Även på civil sida anses därför en decentralisering av verksamheten böra eftersträvas.

Målsättningen för beredskapsregistreringen torde enligt utredningen inte kunna ändras under de närmaste åren men folkbokföringsmyndigheternas ökade möjligheter att hålla länsarbetsnämnderna och andra myndigheter underrättade om personuppgifter bör tas till vara. Om beredskapsregistreringen sker i folkbokföringens register befrias länsarbetsnämnderna från två manuellt förda kortregister. Länsarbetsnämnderna avlastas också en stor del av sina nuvarande arbetsuppgifter, bl. a. förfrågningar, som i stället automatiskt besvaras genom folkbokföringens avisering. Övergång till ett sådant system föreslås ske redan innan de regionala personalförvaltningarna organiseras. Så snart de tekniska och praktiska förutsättningarna härför föreligger bör beredskapsregistreringen utökas till nya personalgrupper. Prövningen av vissa uppskovsärenden anses böra decentraliseras också på civil sida och flyttas från arbetsmarknadsstyrelsen till länsarbetsnämnderna. Fördelningen på nya beredskapsuppgifter av dem som träder ut ur värnpliktsåldern vid 47 års ålder bör också kunna automatiseras i betydande utsträckning om folkbokföringens data utnyttjas. Utredningens förslag medför att länsarbetsnämndernas ansvar ökar men också att rationaliseringsvinster görs. De samverkansformer m. m. som föreslås av utredningen anses därför kunna tillämpas i den personalorganisation som arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit i annat sammanhang.

#### *Övergången till det nya systemet m. m.*

Utredningen beräknar att inskrivningarna kan genomföras i ny form med början år 1968 om principbeslut föreligger våren 1967. Redovisningssystemet bör läggas om så snart som möjligt med hänsyn till system- och programmeringsarbetet m. m., så att det nya systemet är i drift då det beslutade repetitionsutbildningssystemet är fullt utvecklat. Omläggningen kan börja hösten 1968 och bör genomföras successivt under minst sex till åtta månader. Iordningställandet av lokalerna för de regionala personalförvaltningarna har ett avgörande inflytande på tidsplanen. Om lokalbehovet till en början ordnas som utredningen har föreslagit anses lokalfrågorna inte behöva försena omorganisationen. Personalförvaltningarna föreslås bli organiserade den 1 juli 1968. I fråga om centrala värnpliktsbyrån föreslås dock viss omorganisation inom den gamla organisationens ram redan den 1 juli 1967. Vissa förberedelser för de regionala personalförvaltningarnas organisation bör vidare träffas fr. o. m. den 1 januari 1968. Bl. a. bör cheferna för de sex personalförvaltningarna utses då. I övrigt räknar utredningen med att tjänster inte skall inrättas i den nya organisationen förrän den 1 juli 1968. Dessförinnan förutsätts att kommendering av militär personal

får ske och att civil personal får anställas för medel som ställs till förfogande i särskild ordning. Det nya systemet beräknas vara i full tillämpning fr. o. m. den 1 juli 1969.

Utredningen har inte tagit ställning till i vad mån personal i den äldre organisationen måste stå kvar under en övergångsperiod. Under uppbyggnadsskedet behövs en tillfällig personalförstärkning och en omfattande kursverksamhet. Denna uppges omfatta ett tiotal kurser med vardera 20—30 elever. Kurserna bör anordnas före och i nära anslutning till provningarna början år 1968.

### Kostnadsberäkningar

Utredningen har gjort alternativa kostnadsberäkningar för köpt resp. hyrd datamaskinutrustning. Som förut har sagts förordar utredningen det senare alternativet. I kostnadsberäkningarna, som inte omfattar investerings- och avskrivningskostnader för lokaler, har lönekostnaderna ökats med 43 % för sociala förmåner. Årskostnaderna för hyror och underhåll av lokaler har beräknats överslagsvis. Kostnaderna hänför sig till pris- och löneläget den 1 juli 1966.

De totala årskostnaderna för de båda alternativen jämförda med motsvarande kostnader i nuvarande system framgår av följande tabell (avrundade värden i tusental kronor).

Alternativ	Driftskostnader		Avskrivningskostnader	Totala årskostnader		
	1—3 året	4 året		1—3 året	4—7 året	genomsnitt under en 10-årsperiod
Köpalternativet . . . . .	21 800	21 800	4 610	26 410	26 410	25 100
Hyresalternativet . . . . .	26 305	25 720	905	27 210	26 625	26 600
Nuvarande system . . . . .	25 025	25 025	715	25 740	25 740	25 525

Som framgår av tabellen är driftskostnaderna i hyresalternativet under de tre första åren högre än under de därpå följande åren. Detta beror bl. a. på att tull- och importavgifterna har slagits ut på de tre första årens maskinhyror. Avskrivningstiden har räknats till sju år utom för sjukvårds- och psykologmateriel för vilken avskrivningstiden beräknats till tio år.

Investeringskostnaderna avser datamaskinutrustning, systemomläggning, sjukvårds- och psykologmateriel samt inventarier. Maskiner anskaffas i köpalternativet till ett sammanlagt belopp av ca 19,5 milj. kr. Också i hyresalternativet måste vissa maskiner köpas för ca 100 000 kr. Vid fortsatt drift av nuvarande system krävs enligt utredningen anskaffning av nya maskiner för ca 3,8 milj. kr. Nettoökningen i köpalternativet för investering i maskiner uppgår alltså i runt tal till 16 milj. kr. Kostnaderna för systemomläggningen uppgår till ca 3,3 milj. kr., inklusive kostnader för sociala förmåner. För

sjukvårdsmateriel beräknas ca 1 milj. kr., för psykologmateriel ca 700 000 kr. och för inventarier ca 600 000 kr. I det av utredningen förordade alternativet — hyresalternativet — uppgår investeringskostnaderna sammanlagt till omkring 5,1 milj. kr. Kostnader för investering i byggnader är då inte medräknade.

Övergången till det nya systemet medför enligt utredningen vissa sekundära besparingar. Försvarsgrenscheferna anmälde i sina yttranden över 1960 års värnpliktsutrednings betänkande vissa krav på personella och andra förstärkningar om ett nytt värnpliktsystem skulle realiserats. I de anmälda behoven inrymdes vissa förstärkningar vid truppregistreringsmyndigheterna. Till utredningen har armé- och flygstaberna anmält att dessa merkostnader i ett oförändrat personalredovisningssystem beräknats till ca 3,1 milj. kr. för år. Om nya provningsmetoder införs vid inskrivningen uppges vidare grundad anledning finnas att anta att den till grundutbildning inryckande kontingenten kan minskas. I nuvarande system avgår nämligen, som tidigare har sagts, 4 % av den inryckande styrkan eller omkring 2 000 värnpliktiga under grundutbildningens första del av anledningar som konstateras vid läkarundersökningar. Om man räknar med att 1 500 av dessa värnpliktiga i det nya systemet kan frikallas redan vid inskrivningen och att de eljest fullgör i genomsnitt 2 månaders tjänstgöring, uppgår besparingen till i runt tal 2 milj. kr. för år. De sekundära besparingarna skulle således enligt utredningen sammanlagt uppgå till ca 5 milj. kr. för år.

Utredningen pekar slutligen på att en direkt kostnadsjämförelse mellan det av utredningen föreslagna systemet och nuvarande system inte kan göras, eftersom effekten m. m. inte är lika i de båda systemen. Kostnaderna i det föreslagna systemet anges i stort kunna hållas inom ramen för nuvarande kostnader trots att en inte föraktlig effektökning erhålls för värnpliktsystemet som helhet. Det förbättrade inskrivningssystemet drar visserligen högre kostnader än nuvarande system, men dessa vägs till väsentlig del upp av besparingar inom personalredovisningssystemet.

### III. Yttrandena

Mot det föreslagna systemet för inskrivning och personalredovisning har flertalet remissinstanser inte några väsentliga erinringar. Överbefälhavaren uttalar att systemet i allt väsentligt fyller de krav som hör ställas och att det snarast bör genomföras. Han anser det vidare väsentligt att personalredovisningen bedrivs efter likartade former i fred och krig och att militärbefälhavaren får överblick över personalläget vid underlydande förband. Frågan om marinens centrala register på längre sikt skall behöva delas upp på de regionala registren måste enligt överbefälhavaren ingående undersökas innan ställning tas till de marina registrens framtida organisation. Mobiliseringsmyndigheterna bör om möjligt behålla fullt ansvar för krigsförbandens personella innehåll, t. ex. genom att ett remissför-

farande tillämpas innan krigsplacering fastställs. Övergången från fredstill krigsorganisation anses inte ha belysts tillräckligt för att ge en uppfattning om systemets funktionssäkerhet. En snabb och säker mobilisering måste dock kunna genomföras även om den regionala personalförvaltningen med tillhörande datacentral har satts ur funktion.

Utredningens förslag tillgodoser enligt *chefen för armén* i allt väsentligt de önskemål som har förts fram och är enligt denne som helhet lämpligt för arméns del. En förbättrad personalhantering anges som en förutsättning för att det nya utbildningssystemet skall fungera på det sätt som statsmakterna har avsett. Det är därför mycket angeläget att en reform kommer till stånd. På längre sikt bör eftersträvas att marinens värnpliktsregistrering decentraliseras och ordnas in i de regionala personalförvaltningarna. Det av utredningen föreslagna systemet för redovisning m. m. anses ge ökade möjligheter att följa upp utvecklingen och större förutsättningar att kraftsamla de begränsade resurserna för värnpliktsplaneringen. Utredningens förslag bedöms medföra behov av decentralisering i stor omfattning av ADB-systemen också inom andra områden. Denna utveckling är från flera synpunkter önskvärd. Avskiljandet av ytterligare ett antal ynglingar redan vid inskrivningen — för arméns del omkring 1 100 man — anses utgöra en stor fördel. Chefen för armén hävdar emellertid att bortfallet av värnpliktiga under grundutbildningen till följd av frikallelse eller nedklassning till annan besiktningssgrupp kommer att bli relativt stort även i det nya systemet. Det årliga tillskottet till arméns krigsorganisation utgörs av de värnpliktiga som vid grundutbildningens slut finns kvar av den inryckande kontingenten, f. n. 33 800 man om 2 700 värnpliktiga i handräckningstjänst räknas bort. Vid beräkningen av arméns utbildningskontingent har hänsyn inte tagits till så stora avgångar under grundutbildningen som utredningen anger. Tillgänglig statistik rörande dessa avgångar är visserligen bristfällig men de beräkningar som hittills har utförts sägs styrka utredningens uppfattning. Detta innebär att krigsförbandens personella uthållighet blir lägre än som förutsatts. Chefen för armén avser därför att återkomma till frågan om storleken på arméns utbildningskontingent. I fråga om provningsförfarandet vid inskrivningen lägger arméchefen fram önskemål om ökning av de medicinska undersökningarna med bl. a. skärmbildsröntgen, blodgruppsbestämning och vaccination m. m. Syftet härmed anges vara att minska tiden för läkarundersökningen vid inryckningen till grundutbildningen. Utredningens förslag rörande personalredovisningen innebär enligt arméchefen att signaltruppernas gemensamma register måste delas upp på de sex personalförvaltningarna. Detta anses inte medföra någon nackdel. I fråga om krigsplaceringen finner chefen för armén att ansvaret enligt utredningens förslag i princip ligger kvar hos mobiliseringsmyndigheterna, som så att säga har lämnat över uppgiften att genomföra krigsplaceringsarbetet till den regionala personalförvaltningen.

*Chefen för marinen*, som i likhet med överbefälhavaren och chefen för flygvapnet inte är nöjd med begreppet personalförvaltning, anser att en systemuppbyggnad med automatisk databehandling är den enda tänkbara lösningen. Det föreslagna inskrivningssystemet bedöms ge en effektivare uttagning av de värnpliktiga. Erfarenheterna av marinens centraliserade personalredovisningssystem är goda. Betydelsen av att hålla samman personalresurserna vid marinens båda vapengrenar anses vara uppenbar. En regional uppdelning av marinens personal skulle därför innebära en olycklig tillbakagång, som medför ett väsentligt ökat personalbehov. Det nya redovisningssystemet bör emellertid utnyttjas registreringstekniskt också vid marinen, som bör tillhandahålla de regionala personalförvaltningarna erforderliga dubblettregister. Det är marinchefens avsikt att flottans och kustartilleriets truppregister skall få en gemensam dataavdelning. Frågan om en ytterligare integration mellan de båda registren är lämplig kan dock inte ses fristående och bör utredas närmare. *Chefen för flygvapnet*, som inte har något att invända mot föreslagna principer, hävdar att det inte finns tillräcklig grund för att låta de medicinska proven omfatta elektrokardiogram och fysiskt arbetsprov. Den förra undersökningen anses inte tillräckligt medicinskt motiverad och stöd uppges saknas för att arbetsprovet skulle förbättra klassificeringen av de inskrivna. Tvekan råder också om värdet hos provet av mörkerseendet. Ställning till det föreslagna systemet bör tas först då ett fastare kostnadsunderlag föreligger.

*Försvarets sjukvårdsstyrelse* anser att det föreslagna prövningsförfarandet är väl ägnat att läggas till grund för de medicinska undersökningarna vid inskrivningen. Vissa detaljfrågor bör uppmärksammas ytterligare, bl. a. formerna för upptagandet av elektrokardiogrammet. Det fysiska arbetsprovet anses ge en värdefull mätning av cirkulationssystemet och den psykiatriska undersökningen hälsas med särskild tillfredsställelse. Styrelsen godtar däremot inte att skärmbildsröntgen inte har tagits med i undersökningsprogrammet, trots att denna undersökning lämnar upplysningar om lungsjukdomar och hjärtvolym m. m. som är väsentliga för bedömningen och klassificeringen av de inskrivningsskyldiga och har betydelse också från allmänpreventiv synpunkt. Med hänsyn till rådande brist på röntgenologer kan styrelsen t. v. godta det undersökningsförfarande som begagnas av medicinalstyrelsens skärmbildscentral. Svårigheterna att organisera skärmbildsundersökningarna under grundutbildningen uppges vara så stora att det bör övervägas att utföra också dessa undersökningar vid inskrivningscentralerna.

*Militärpsykologiska institutet* bedömer att en psykologisk prövning av den omfattning och med i huvudsak det innehåll som föreslås jämte en vidgad medicinsk undersökning är en förutsättning för att det nya värnpliktsutbildningssystemet skall ge önskade vinster. De starkt ökade möjligheterna att snabbt ta fram översikter och genomföra bearbetningar anses erbjuda

stora fördelar för den militärpsykologiska verksamheten. *Inskrivningsrådet* anser att det föreslagna inskrivningssystemet bör ge ett betydligt säkrare underlag för bedömningen av den värnpliktiges lämplighet för tjänstgöring. Rådet anser också att det föreslagna systemet kommer att skapa förtroende hos de värnpliktiga, vilket bör kunna minska besvärshänsen. Det nya värnpliktssystemet med dess starkt differentierade tjänstgöringstider för olika grupper av värnpliktiga bedöms däremot verka i motsatt riktning.

*Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd* förklarar att de föreslagna medicinska undersökningarna bör kunna ge tillfredsställande upplysningar om de inskrivningsskyldigas hälsotillstånd. Den medicinska bedömningen bör emellertid baseras också på en skärmbildsundersökning, som bör företas högst tre till sex månader före inskrivningen. Nämnden förordar vidare att en noggrann tandundersökning utförs före eller i samband med inskrivningen. Den inskrivningsskyldige bör vid behov remitteras för ytterligare medicinsk utredning och behandling samt för tandsanering. Inskrivningssystemets anknytning till militärområdena och organiserandet av fasta undersökningscentraler anses ge många fördelar. Nämnden sätter emellertid i fråga om inte den blivande länsindelningen hellre skulle kunna läggas till grund för inskrivningsorganisationen, vilket skulle underlätta samverkan med bl. a. den civila hälso- och sjukvården. Nämnden framhåller slutligen vikten av att samråd sker med medicinalstyrelsen om den närmare utformningen av de delar av krigsmaktens redovisningssystem som berör medicinalpersonalen.

*Statskontoret*, som uttalar sitt erkännande för ett omsorgsfullt och sakligt arbete, biträder utredningens principförslag. Verket ansluter sig till utredningens bedömning att de gamla metoderna måste ersättas med tidsenliga system. De påtagliga nackdelarna med en centraliserad eller försvarsgrensvis ordnad personalredovisning i fråga om beredskap m. m. anses tyda på att en regional organisationsform bör väljas. Verket anser det klart att erforderliga undersökningar och prov vid inskrivningen tar sådan tid att denna inte hinns med under en dag. Mot övergång till tvådagarsförrättning finns därför inte något att erinra. Det allmännas insyn i inskrivningsförfarandet garanteras enligt verket av att inskrivningsnämnden behålls. Statskontoret betonar slutligen vikten av att den grundläggande informationen för personalförvaltningssystemet kan levereras vid avsedd tid. Ingående data måste vara enhetligt utformade med hänsyn till integrationen med andra system inom och utom krigsmakten och koder och nomenklatur måste vara entydiga. *Skolöverstyrelsen* finner det angeläget att inskrivningsprövningarna inte sammanfaller med tiderna för centrala prov i det nya gymnasiet. Tidpunkterna för dessa prov kan variera inom begränsade marginaler från år till år. Kontakt bör därför tas med skolöverstyrelsen varje år när ny inskrivningsplan görs upp.

*Arbetsmarknadsstyrelsen*, som erinrar om att styrelsen bestämmer om

tjänst för vapenfri personal, bedömer den utökade prövningen av den enskilde som en väsentlig vinning. Styrelsen hälsar med tillfredsställelse att också arbetsmarknadsproblemen bereds utrymme vid inskrivningarna. Arbetsmarknadsverkets medverkan i frågor om yrkesvägledning och arbetsvård förutsätter dock bl. a. att verket får personella förstärkningar. De flesta inskrivningsskyldiga bedöms vid inskrivningstillfället vara så inriktade på förestående avbrott i studier m. m. att de skjuter upp ställningstagandet till frågan om arbetsanpassningen till några månader före utryckningen från grundutbildningen. Styrelsen ansluter sig helt till förslaget att personalredovisningen förs samman militärområdesvis och att ADB-tekniken utnyttjas, vilket underlättar samarbetet med arbetsmarknadsverket. Den förbättrade överblicken över krigsmaktens personella resurser anses bl. a. ha betydelse i ett läge då kraven på uppskov successivt ökar. En samordning av värnpliktsnämndens och inskrivningsrådets verksamhet skulle enligt styrelsen vara väl motiverad.

Den av utredningen valda systemlösningen tar enligt *1966 års värnpliktskommitté* till vara de förbättrade planeringsförutsättningar som ges av folkbokföringen. Utredningsförslaget anses ge militärbefälhavaren bättre resurser att samordna inskrivning, utbildning och rekrytering än nuvarande system. Förslaget ger också militärbefälhavaren möjlighet att väga olika personalbehov mot varandra. Kommittén framhåller vidare att det nya värnpliktssystemet skärper kraven på urvalsverksamheten vid inskrivningen. Tillräckligt erfarenhetsunderlag anses inte föreligga för att bedöma om föreslagna prov är rätt avvägda för att möta dessa krav. Kommittén tillstyrker därför fortsatt försöksverksamhet enligt utredningens förslag. De föreslagna principerna för specialregistrering och fördelning för krigsplacering anses lämpliga. Kravet på central överblick är enligt kommittén uppfyllt också för truppslag och vapengrenar med långt driven centralisering av utbildningen, såsom kustartilleriet och flottan. Även systemet för registrering av krigsfrivillig personal tillstyrks, eftersom det ger bättre samband mellan utbildningsbehov och kursplanering för t. ex. den frivilliga befälsutbildningen. Liknande synpunkter anförs av *Centralförbundet för Befälsutbildning*.

*Utredningen om handräckningsvärnpliktiga*, som i stort inte har något att erinra mot den föreslagna utformningen av inskrivningen och personalredovisningen, framhåller att tendenserna till ökning av antalet frikalleser och omgrupperingar under pågående grundutbildning är ett allvarligt tecken på att nuvarande inskrivningssystem inte fungerar tillfredsställande. De iakttagelser som utredningen hittills har gjort uppges bekräfta de negativa återverkningarna härav. Behovet av en positiv bedömning av den värnpliktiges kvalifikationer blir enligt utredningen allt större mot bakgrund av den stigande utbildningsnivån. Översynen av gällande bestämmelser för besiktning m. m. av värnpliktiga anses därför angelägen. Utred-

ningen anser sig emellertid inte kunna bedöma den tid som, bl. a. med hänsyn till de ekonomiska resurserna, kan behövas för att genomföra det föreslagna inskrivningssystemet. En förstärkning av resurserna för psykiatriska undersökningar bör oberoende härav snarast komma till stånd.

*SAF*, som har begränsat sitt yttrande till frågan om yrkesklassificeringen, understryker angelägenheten av att det yrkesklassificeringssystem som f. n. utvecklas av statistiska centralbyrån under medverkan av bl. a. arbetsmarknadsorganisationerna prövas också inom den militära personalredovisningen. *TCO* och *SR* tillstyrker att inskrivningen av de värnpliktiga organiseras om på föreslaget sätt och att personalredovisningen förs samman militärområdesvis.

Utredningens förslag rörande data maskin utrustningen tas upp av vissa remissinstanser. *Överbefälhavaren* framhåller att behov av ADB-anläggningar väntas uppstå också för annan decentraliserad förvaltningsverksamhet. I krig behövs ADB-anläggningar också för operativ verksamhet. Många skäl anses tala för att sex regionala dataanläggningar kommer att visa sig erforderliga. Den föreslagna organisationen bör därför kunna anpassas så, att övergång kan ske till en dataanläggning för varje militärområde. I fråga om centrala personalförvaltningen och de båda förvaltningarna i Östra och Västra militärområdena anses möjligheterna böra undersökas att tillgodose behovet av databehandling genom terminalanslutning till datamaskinen vid försvarets civilförvaltning resp. till de datamaskiner som kan behöva tillkomma i Strängnäs och Skövde för militärområdesstaberna. Dataanläggningar som lokaliseras till Stockholm och Göteborg måste vid beredskapshöjning snabbt kunna flyttas till militärområdesstabernas krigsgrupperingsområden.

*Chefen för armén* framhåller att önskemålet om integration mellan olika ADB-system inte bör få medföra att systemomläggningen försenas. Enligt *chefen för marinen*, som biträder experten Trotzigs skiljaktiga mening, bör antalet datamaskinanläggningar och maskinkonfigurationen bestämmas med hänsyn till beredskapskrav, beläggning och utvecklingsmöjligheter.

*Statskontoret* bedömer det sannolikt att regional datamaskinbearbetning kommer att krävas också inom förnödenhets- och ekonomiområdena. Databehandlingen inom personalsystemet bör ske regionalt. Av utredningen uppställda krav på konfiguration och lokalisering av maskinerna bör enligt statskontoret ses i relation till de krav som andra redovisningssystem kan komma att ställa. Pågående utredningar rörande dataverksamheten i krig bedöms komma att ställa sådana krav, att de bara kan uppfyllas av datamaskiner i en större klass än den som föreslagits i betänkandet. Även statskontoret biträder därför experten Trotzigs skiljaktiga mening. Verket anser sig inte nu kunna ta ställning till frågan hur det av utredningen angivna maskintidsbehovet skall tillgodoses.

Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden anser att det inte är lämpligt att förlägga samtliga maskinbearbetningar till länsstyrelsernas dataanläggningar med hänsyn till verksamhetens omfattning och till kravet på daglig och omedelbar tillgång till datamaskinerna. Däremot finns inte något hinder för att länsanläggningarna i Karlstad och Luleå efter erforderlig komplettering används för att bearbeta inskrivningsproven inom Bergslagens och Övre Norrlands militärområden. Nämnden anser sig i nuvarande utredningsläge inte kunna gå in på frågan om den militära anläggning, som föreslagits bli placerad i Östersund, kan tillgodose också länsstyrelsens behov. Däremot hälsar länsstyrelsen i Jämtlands län med tillfredsställelse förslaget att en militär datamaskin med stor kapacitet förläggs till Östersund. Denna anläggning bör kunna nyttjas för folkbokföringsuppgifter som t. v. avses bli utförda i Härnösand. Länsstyrelsen i Värmlands län har inte något att erinra mot att länsanläggningen utnyttjas på föreslaget sätt. *Civilförsvarsstyrelsen* understryker olägenheterna med maskintyper som inte är kompatibla. Styrelsen förutsätter att den bereds tillfälle att följa eller delta i den fortsatta planeringen av datasystemen.

I fråga om centrala personalförvaltningens organisation m. m. framhåller *chefen för armén*, som biträder organisationsförslaget i princip, att oavsett lydtnadsförhållandena i övrigt smidiga rutiner bör skapas för samarbetet med försvarsgrensstaberna. Det anses viktigt att de personaladministrativa ansvarsområdena är klart definierade. Frågor rörande den fast anställda personalens rekrytering, utbildning och tjänstgöring m. m. bör fortfarande falla inom försvarsgrenschefens ansvarsområde. *Chefen för marinen* framför som sin principuppfattning att centrala personalförvaltningen bör ställas under överbefälhavaren. Liknande synpunkter anförs av *chefen för flygvapnet*, som anser att försvarsgrenschef måste få befogenhet att ge anvisningar till centrala personalförvaltningen om personalkategorier som är speciella för försvarsgrenen. *Överbefälhavaren* hävdar att han måste ha minst samma inflytande på personalfrågorna som han nu har. *Statskontoret* understryker beträffande lydtnadsförhållandena att överbefälhavarens dominerande roll med avseende på ledningen och samordningen inom totalförsvaret måste beaktas. Det berättigade önskemålet om insyn i personalförvaltningsverksamheten anses kunna tillgodoses genom att det allmänna representeras i någon form av styrelse för centrala personalförvaltningen.

*Försvarets civilförvaltning*, som förutsätter att organisationen byggs upp etappvis, ställer sig tveksam till möjligheterna att rekrytera tillräckligt kvalificerad personal till de tjänster som har hänförts till högst lönegrad 24 men har i övrigt inte något att erinra mot organisations- och personalförslagen. *Fortifikationsförvaltningen* anser att Bagartorpsområdet är väl lämpat för lokaliseringen av centrala personalförvaltningen.

*Militära tjänstgöringsäldersutredningen* konstaterar att handläggningen

av frågor om krigsmaktens fast anställda personal är splittrad på en mängd myndigheter. Inom utredningen har det satts i fråga om det är möjligt att rationellt utnyttja denna personal, utan att en för krigsmakten gemensam myndighet — ett personalverk — tar hand om all personalplanering, rekrytering och anställning m. m. Det bedöms emellertid med gällande uppgiftsfördelning varken lämpligt eller möjligt att bryta ut och samla ansvaret för det aktiva befälet till en sådan myndighet. Flertalet övriga funktioner som hänger samman med den förbandsproducerande verksamheten måste i så fall också brytas ut ur försvarsgrensstaberna och samlas till gemensamma myndigheter som sidoordnas med personalverket. Utredningen är därför i likhet med inskrivnings- och personalredovisningsutredningen inte beredd att nu ta ställning till om ett för krigsmakten gemensamt personalverk bör inrättas. Frågan bör emellertid ägnas fortsatt uppmärksamhet. Utredningen, som räknar med en lägsta avgångsålder av 63 år för militär personal inom personalförvaltningarna, anser vidare att ett antal tjänster som har avsetts för civil personal i stället bör avses för militär personal. Tjänsterna för pensionerad militär personal bör också bytas mot tjänster för aktiv militär personal. TCO, som tillstyrker att centrala värnpliktsbyrån organiseras om till en central personalförvaltning, föreslår att vissa tjänster för officer byts ut mot tjänster för underofficer — personalförvaltare — och att vissa tjänster för pensionerad underofficer avses för aktiv personal.

*Överbefälhavaren* har inte någon annan erinran mot förslaget om de regionala personalförvaltningarnas organisation än att förvaltningarna bör ordnas in i militärområdesstaberna. Chefens för Gotland militärkommando ställning måste därvid särskilt beaktas. *Chefen för armén*, som tillstyrker organisationsförslagen, biträder förslaget om förvaltningarnas lokalisering trots olägenheterna från beredskapssynpunkt. Valet av stationeringsort för Östra och Västra personalförvaltningarna bedöms kräva särskilda åtgärder för att säkra personalrekryteringen. Svårighet att tillgodose behovet av förläggningar vid förband förutses i Göteborg och Karlstad. Däremot väntas förläggningsbehovet kunna tillgodoses i Östersund och Boden. Svårighet antas också uppstå att rekrytera erforderligt antal läkare, särskilt psykiatrer. Kraftfulla åtgärder bör därför vidtas så att organisationen kan förses med läkare. Tjänster för inskrivningsläkare bör enligt arméchefens mening tillkomma i Övre och Nedre Norrlands militärområden. En tjänst för pensionerad officer bör vidare tillkomma vid varje inskrivningscentral för informations- och rekryteringsverksamhet.

*Försvarets civilförvaltning*, som förutsätter att organisationen byggs upp etappvis, ställer sig också beträffande de regionala förvaltningarna tveksam till möjligheterna att rekrytera viss kvalificerad personal. Förvaltningen sätter vidare i fråga om försvaret nu har råd att skaffa lokaler för förvaltningarna. *Försvarets sjukvårdsstyrelse*, som delar arméchefens

mening att särskilda inskrivningsläkare behövs också i Östersund och Boden, ställer sig tveksam till anställnings- och arbetsförhållandena för medicinalpersonalen. Det bedöms som uteslutet att personalen kan anställas under endast åtta till nio månader för år. Om anställning däremot sker för helt år kan personalen utnyttjas också för andra hälsoundersökningar av militär personal m. m. Den psykiatriska expertisen bör enligt styrelsen knytas fastare till organisationen och kunna utnyttjas också av förbanden. *Militärpsykologiska institutet* understryker svårigheterna att rekrytera psykologer och anser att det skulle vara bäst om denna personal kunde beredas en mer permanent anställning. Detta skulle kunna ske om också annan prövningsverksamhet, t. ex. prövningen av blivande officersaspiranter m. fl., förlades till inskrivningscentralerna. Psykologpersonalen anses formellt böra anställas vid institutet och placeras till tjänstgöring vid inskrivningscentralerna. Detta bör i vart fall gälla chefspsykologerna, som bör kunna flyttas mellan centralerna och institutet. *Sjukvårdsberedskapsnämnden*, som inte har något att erinra mot utredningens förslag om inrättandet av förvaltningarna, hävdar att antalet psykiatrer som skulle tas i anspråk är för stort med hänsyn till den begränsade tillgången i landet.

*Statskontoret*, som har invändningar mot benämningarna av de olika organisationsenheterna inom förvaltningarna, finner i likhet med *arbetsmarknadsstyrelsen* utredningens förslag i allt väsentligt realistiska och lämpliga såväl kvalitativt som kvantitativt. Statskontoret påtalar nackdelarna med att värnpliktiga läkare tas i anspråk inom inskrivningsorganisationen. De lokaldispositioner m. m. som föreslagits anses väl genomtänkta. Alla möjligheter att minska kostnaderna bör emellertid tas till vara vid den fortsatta planeringen. Slutligen framhåller verket som sin mening att förvaltningarnas ställning är oklart formulerad. *Värnpliktskommittén* är f. n. inte beredd att uttala sig om möjligheterna att med värnpliktiga läkare tillgodose det behov av läkarkrafter som har redovisats i betänkandet. Behovet kommer dock att beaktas av kommittén i dess arbete. Undersökningen av de värnpliktiga psykologernas uppgifter inom krigsorganisationen har inte börjat och värdet från utbildningssynpunkt av deras medverkan i inskrivningen kan därför enligt kommittén ännu inte bedömas. Att den regionala personalförvaltningen lyder under militärbefälhavaren anses lämpligt i princip. De synpunkter som har anförts av kommittén anses inte få hindra ett positivt ställningstagande till föreliggande förslag. *Utredningen om handräckningsvärnpliktiga* konstaterar att förslagen öppnar möjlighet att placera omkring 200 värnpliktiga som tillhör besiktningsgrupp 3 och 4 i förhållandevis kvalificerade befattningar vid personalförvaltningarna och de lokala personaldetaljerna. *Militära tjänstgöringsåldersutredningen* anför i fråga om den militära personalen vid personalförvaltningarna liknande synpunkter som har redovisats i fråga om centrala personalförvaltningen. Vissa tjänster för civil och pensionerad militär personal

föreslås alltså bytas ut mot tjänster för aktiv militär personal med högre avgångsålder. Bl. a. gäller detta tjänsterna för personalvårdspersonal, som bör avses för officerare, och en rad tjänster för systemmän och programmerare. TCO, som tillstyrker utredningens organisationsförslag, sätter i fråga om inte några av tjänsterna för personalofficer vid Södra och Östra personalförvaltningarna kan bytas ut mot tjänster för personalförvaltare.

*Fortifikationsförvaltningen* har i princip inte något att erinra mot föreslagna principer för lokalfrågornas lösning. Ombyggnadsarbetena bedöms kunna bli kostnadskrävande och frågan om nybyggnader bör ses på lång sikt. Under en övergångsperiod blir provisorier därför nödvändiga. Eftersom lokalerna för provningsverksamheten i Östersund och Boden kommer att utnyttjas under bara en kort tid av året bör det enligt verket undersökas vilken ytterligare användning dessa lokaler kan få. Stora svårigheter förutses att få lokalerna färdiga i avsedd tid.

*Länsstyrelsen i Jämtlands län* understryker att en lokalisering av Nedre Norrlands personalförvaltning till Östersund är överlägsen en lokalisering till Sundsvall från flera synpunkter. Särskilt anses lokalfrågan inte erbjuda några problem i Östersund.

Den föreslagna organisationen av de lokala personalförvaltningsorganen — personaldetaljerna vid förbanden m. m. — har gett anledning till avvikande och kompletterande synpunkter från flera håll. *Överbefälhavaren* anser att ytterligare överväganden och försök bör göras innan organisationen fastställs. En allmän upprustning vid förbanden av den personaladministrativa sidan anses önskvärd. *Chefen för armén* hävdar att kvalitetskravet på personaldetaljerna kommer att öka och att utredningens förslag aktualiserar en rad smärre reformer inom det personaladministrativa fältet. Tillfället bör utnyttjas för att skapa en effektivare personaladministration på lokal nivå. Olika personalfunktioner, som nu är fördelade på olika tjänstemän, bedöms kunna föras samman till en personaladministrativ avdelning. *Chefen för armén* avser därför att utreda den lokala personaladministrationen med utgångspunkt i en bedömning av personalbehovet som innebär att antalet tjänster vid varje förband i förhållande till utredningens förslag skulle behöva ökas med två, varav en tjänst för regementsofficer eller kapten. Han föreslår också att en personaladministrativ detalj skall tillkomma vid Kiruna försvarsområdesstab och Livgardesskvadronen. *Chefen för flygvapnet* hävdar att antalet föreslagna tjänster vid flygflottiljerna är otillräckligt. Han bedömer att det vid varje förband erfordras fyra tjänster men däremot inte några värnpliktiga.

*Försvarets civilförvaltning* sätter i fråga om inte ärenden rörande anställning, rekrytering och personalvård också borde handläggas vid personaldetaljen, vilket kanske skulle vara ägnat att rationalisera förvaltningen vid förbanden. En tjänsteman med kvalifikationer motsvarande nuvarande personalofficers skulle då behövas. Enligt *statskontoret* är organisationen inte fullt till-

fredsställande. Från effektivitetssynpunkt skulle med hänsyn till arbetsuppgifternas art ett konlorsbiträde avgjort vara att föredra framför det underbefäl som utredningen föreslagit. *Militära tjänstgöringsåldersutredningen* hävdar motsatt mening och anser att ett äldre underbefäl från kostnadssynpunkt är en klart överlägsen lösning. Huvuddelen av arbetet inom personaldetaljen beräknas bli utfört manuellt och utbildning i maskinskrivning krävs inte. Utredningen tillstyrker därför det förslag som har förts fram i betänkandet på denna punkt. De arbetsuppgifter som finns kvar i den lokala organisationen kan enligt utredningen delas upp i två grupper, varav den ena avser planering av befällets utbildning, tjänstgöring och krigsplacering och den andra mera rutinbetonade värnpliktsärenden. Den första ärendegruppen bör handläggas av en officer, den senare av en underofficer. Utredningen föreslår alltså att chefen för den lokala personaladministrationen skall vara officer. Också *SR* anser att äldre officer bör avses för tjänsten. *TCO* föreslår att vissa personaldetaljer tillförs tjänst för kontorsbiträde.

Remissinstanserna har i anslutning till den föreslagna personalorganisationen fört fram vissa synpunkter och förslag som gäller samtliga berörda organisationsenheter. *Överbefälhavaren* konstaterar att personalminskningen främst berör biträdespersonalen medan den kvalificerade personalen ökar i antal, vilket anses olyckligt. En självklar strävan bör vara att i vart fall antalet aktiva officerare inte ökar i den nya organisationen. Särskilda åtgärder anses nödvändiga under övergångsperioden så att systemet inte bryter samman till följd av för tidiga personalavgångar. *Chefen för armén* understryker det angelägna i att den personal som friställs genom utredningens förslag får utnyttjas för andra uppgifter. Det anses nödvändigt att rationaliseringsvinster som görs inom skilda områden får tillgodogöras den samlade organisationen. *Arméchefen* delar utredningens uppfattning att de militära tjänsterna i de allra flesta fall inte bör vara bundna till viss försvarsgren. Frågan om en eventuell höjning av pensionsåldern för militär personal förutsätts bli behandlad i annat sammanhang. *Försvarets civilförvaltning* förutsätter att de tjänster som utredningen har betecknat som ordinarie också skall kunna vara extra ordinarie. Verket understryker vidare svårigheten att placera om biträdespersonal som friställs.

*Militära tjänstgöringsåldersutredningen*, som inte tar ställning till personalbehovet, gör gällande att ett genomförande av de framlagda förslagen skulle medföra att omkring 40 krigsbefattningar för bataljonschef m. m. inte längre kommer att kunna tillsättas med aktiv officer. Detta borde enligt gällande principer vid oförändrad pensionsålder medföra att lika många tjänster inrättas på reservstat. Organisationen bör enligt utredningen anpassas så, att möjligheterna att krigsplacera arméofficerare i s. k. normerande befattningar inte försämras. Ur organisationen bör därför ständigt 40 officerare i åldersläget under 55 år kunna frigöras för annan krigsuppgift. Dessa officerare bör ges tillfälle att förbereda sina krigsuppgifter i

minst den omfattning som gäller för reservstatspersonal. Tjänstgöringsåldersutredningen tar också upp frågan om den militära personalen i personalförvaltningsorganisationen bör föras samman till en särskild personalkår men anser sig inte böra ta ställning härtill. Ytterligare undersökningar av frågor rörande rekrytering och karriärgång förutsätts. Samma fråga tas upp av TCO, som föreslår en utredning av lämpligheten att inrätta en särskild kår för personalförvaltare. Utbildnings- och informationsfrågorna bör därvid ägnas stor uppmärksamhet.

Rörande samordningsfrågorna har följande synpunkter och förslag kommit fram. Några remissinstanser, bland dem *chefen för armén*, *civildövarstyrelsen*, *sjukvårdsberedskapsnämnden*, *värnpliktskommittén* och *utredningen om handräckningsvärnpliktiga*, understryker vikten av att folkbokföringen kan följa förändringar också i fråga om den enskildes utbildning och yrke. *Centrala folkbokförings- och uppborðsnämnden* anser i likhet med utredningen att folkbokföringen bör tillhandahålla underlaget för totalförsvarets personalregistrering och personalplanering. Länsstyrelsernas register kan enligt nämnden lämna totalförsvarets olika myndigheter underlag för urval av personal och fortlöpande avisera om ändring av data för berörd personal. Också vissa sammanställningar som fordras för personalplaneringen bör kunna tillhandahållas. *Arbetsmarknadsstyrelsen* noterar att utredningens förslag medför ökat ansvar för länsarbetsnämnderna. Styrelsen avser att undersöka möjligheterna att decentralisera bl. a. uppskovsbehandlingen till nämnderna. Dessförinnan måste emellertid pågående undersökning av möjligheterna att föra över uppskovsregistret till automatisk databehandling genomföras. Arbetsmarknadsverket sägs liksom näringslivet vara intresserat av att handläggningen av uppskovsärenden förenklas.

I fråga om övergången till det nya systemet framhåller *överbefälhavaren* att många problem måste lösas. Beredskapssynpunkten är en avgörande faktor för övergången och för avvecklingen av den nuvarande lokala organisationen. Den föreslagna tidsplanen tillstyrks dock med hänsyn till svårigheten att genomföra det nya värnpliktsutbildningssystemet inom nuvarande organisation. Tidsplanen hör emellertid av bl. a. beredskapsskäl inte läsas. Även *chefen för armén* förordar en snar övergång. Han sätter emellertid i fråga om det är möjligt att genomföra systemomläggningen, främst i fråga om personalredovisningen, så snabbt som utredningen har föreslagit. Övergången får enligt arméchefen inte medföra att krigsförbandens beredskap eftersätts. En tillfällig personalförstärkning anses behövlig under övergångsperioden. Detta vitsordas också av *försvarets civilförvaltning*. *Arbetsmarknadsstyrelsen* uttalar att alla skäl talar för att det nya systemet genomförs utan tidsutdräkt.

Utredningens kostnadsberäkningar m. m. tas upp av några remissinstanser. *Överbefälhavaren* konstaterar att utredningens förslag,

trots ökad effekt, kan genomföras inom i stort sett samma kostnadsram som gäller för nuvarande system och att betydande sekundära besparingar dessutom görs. De extra kostnader som uppstår under de närmaste åren för systemomläggningen m. m. bör bestridas av medel utanför ramen för försvarshuvudtiteln. *Chefen för flygvapnet* finner att kostnaderna redovisats ofullständigt. *Försvarets civilförvaltning* pekar på att kostnaderna för utbildningen har redovisats bara till den del som avser omläggningen av systemet. Att det nya inskrivningssystemet medför kostnadsökningar anses uppvägas av de avsevärda fördelar som står att vinna. Verket framhåller vidare att vissa inskrivningsskyldiga kommer att få vidkännas större ekonomiska förluster än andra till följd av förlorad arbetsförtjänst. Det föreslagna enhetliga ersättningsbeloppet vid inskrivningen bör likväl godtas, eftersom det här är fråga om att fullgöra en medborgerlig plikt. För de merkostnader för personal som uppstår övergångsvis föreslås en särskild anslagspost, som bör disponeras av verket.

#### IV. Departementschefen

Vid 1966 års riksdag beslöts om ny ordning för de värnpliktigas utbildning m. m. (prop. 1966: 106, 2LU 48, rskr 271). Jag uttalade därvid att det nya utbildningssystemet skulle komma att ställa större krav på inskrivningsverksamheten men att formerna för dennas anpassning till det ändrade utbildningssystemet borde prövas först i samband med ställningstagandena till de förslag som 1964 års inskrivnings- och personalredovisningsutredning väntades lägga fram. Utredningen har nu redovisat sitt uppdrag. Härigenom har underlag erhållits för att besluta om ett nytt system för inskrivning och redovisning av värnpliktiga. Förslag i ämnet bör därför i enlighet med mitt uttalande i prop. 1967: 110 föreläggas 1968 års riksdag.

Utredningen har ingående studerat gällande system för inskrivning och redovisning av värnpliktiga. Den har därvid funnit att det nya utbildningssystemet ställer ökade krav på redovisningssystemet och att automatisk databehandling bör utnyttjas för såväl inskrivning som personalredovisning. Utredningen föreslår därför att ett nytt system för inskrivning och personalredovisning skall införas med början år 1968. Inskrivningsområdenas antal minskas från 21 till 6 och deras gränser anpassas efter militärområdenas. Verksamheten leds av centrala värnpliktsbyrån, som organiseras om till en central personalförvaltning, och inom varje militärområde av en nyorganiserad regional personalförvaltning. Dessa regionala förvaltningar övertar i huvudsak den nuvarande lokala inskrivnings- och personalredovisningsverksamheten.

Inskrivningen av värnpliktiga förläggs inom varje militärområde till en fast inskrivningscentral som organisatoriskt ingår i den regionala personalförvaltningen. Inskrivningscentralerna lokaliseras till Kristianstad, Göteborg, Solna, Karlstad, Östersund och Boden. Prövningsverksamheten vid inskrivningen ökas väsentligt och omfattar för den inskrivningsskyldige två dagar. De medicinska undersökningarna kompletteras med bl. a. kapacitetsbestämmande prov och innefattar i vissa fall också psykiatrisk undersökning. Också de psykologiska proven får vidgad omfattning. Inskrivningsnämnden behålls som beslutande organ och får i princip oförändrad sammansättning. Nämnden fattar beslut om den värnpliktiges inskrivning och uttagning först sedan prövningsperioden har avslutats och utvunna resultat har bearbetats i datamaskin. Övernattning måste anordnas för alla inskrivningsskyldiga. Den inskrivningsskyldige får — förutom reseersättning och traktamente — fri förplägnad och penningbidrag med samma belopp som utgår till menig under grundutbildning. För prövningsverksamheten kan enligt utredningen högst 32 veckor per år disponeras. Den medicinalpersonal och de psykologer som engageras i inskrivningen förutsätts i regel vara anställda endast under den del av året då prövningsverksamheten pågår och därvid arbeta på halvtid. Övrig personal som inte är värnpliktig är heltidsanställd och utnyttjas under tid då prövning inte pågår för förberedelse- och efterarbete m. m. Kapaciteten vid varje inskrivningscentral bör medge att man hinner med 100 inskrivningsskyldiga varje prövningsdag. På grund av den ojämna befolkningstätheten inom landet föreslås dock vissa variationer beträffande såväl inskrivningscentralernas kapacitet som prövningsperiodens längd.

Inom personalredovisningen förläggs den s. k. truppregistreringen — en fullständig individuell registrering — till de regionala personalförvaltningarna. Dessa övertar den redovisning, som nu vilar på inskrivningscheferna och cheferna för arméns och flygvapnets förband. Marinens båda truppregister för flottan och kustartilleriet som är anknutna till marinstaben behålls dock t. v. oförändrade. Truppregistreringen lämnar underlag för beslut om krigsplacering samt freds- och krigstjänstgöring. Registreringen grundas liksom hittills på uppgifter från folkbokföringsmyndigheterna. Förbanden befrias från vissa uppgifter, som f. n. till stor del utförs manuellt och främst berör personal som inte är i tjänst. Hit hör bl. a. krigsplaceringsarbetet och ansvaret för att de värnpliktiga blir inkallade till freds- och krigstjänstgöring. Chef för förband och vissa andra militära myndigheter förutsätts dock kunna lämna bindande anvisning till regional personalförvaltning om krigsplacering av sådan personal vars individuella kvalifikationer myndigheten har kännedom om. Listor över den aktuella sammansättningen av krigsförbanden förutsätts tryckas periodiskt i datamaskin och sändas ut till mobiliseringsmyndigheterna. Dessa får härigenom erforderlig överblick över personalläget.

Behovet av data maskiner föreslås av utredningen t. v. bli tillgodosett genom att fyra datamaskinanläggningar förhyrs och ställs upp i anslutning till de regionala personalförvaltningarna i Kristianstad, Göteborg, Solna och Östersund. Anläggningen i Solna skall tillgodose också den centrala personalförvaltningens behov. Anläggningen i Östersund utnyttjas även av personalförvaltningen i Övre Norrlands militärområde och anläggningen i Göteborg av personalförvaltningen i Bergslagens militärområde. Behovet av datamaskintid för vissa inskrivningsrutiner i dessa militärområden skall dock tillgodoses av folkbokföringens datakontor i Luleå och Karlstad.

Centrala personalförvaltningen föreslås bli organiserad på centralplanering, värnpliktsbyrå, datakontor och administrativ byrå. Organisationen är enligt utredningen oberoende av om förvaltningen ställs under överbefälhavaren eller lyder direkt under Kungl. Maj:t. Den personalorganisation som föreslås för förvaltningen omfattar 62 tjänster eller 9 färre än centrala värnpliktsbyrån nu har, om den s. k. förvaltningsdetaljen räknas bort. Personalminskningen faller huvudsakligen på stansoperatörer. Behovet av annan personal ökar däremot.

De regionala personalförvaltningarna, som är förlagda på samma orter som inskrivningscentralerna, organiseras på planeringsdetalj, krigsplaceringsavdelning, inskrivningssektion och administrativ avdelning. I fyra av förvaltningarna ingår också en dataavdelning. Chefen för förvaltningen är samtidigt inskrivningschef. Myndigheten lyder direkt under militärbefälhavaren utom beträffande inskrivningsärenden, befrielse- och anståndsärenden samt ärenden av registreringsteknisk natur. I dessa ärenden lyder myndigheten direkt under centrala personalförvaltningen. Personalorganisationen för de regionala förvaltningarna omfattar 256 tjänster för heltidsanställd personal och ett inte obetydligt antal deltidsanställda och värnpliktiga. Lokalbehovet för personalförvaltningarna föreslås t. v. i allt väsentligt tillgodoses genom förhyrningar eller iansprakttagande av provisoriskt uppförda eller iordningställda byggnader. Förläggning av de inskrivningsskyldiga ordnas t. v. vid förband. Personalförvaltningen inom Östra militärområdet inryms tillsammans med centrala personalförvaltningen i Bagartorp (Solna).

I fråga om den lokala organisationen innebär utredningens förslag att ett betydande antal tjänster kan dras in vid arméns och flygvapnets förband. Marinens lokala myndigheter berörs inte av förslagen. Vidare föreslås viss förstärkning av försvarsområdesstaberna, dit vissa uppgifter förs över från förbanden. Sammanlagt behövs i den lokala organisationen vid armén och flygvapnet 147 tjänster mot f. n. omkring 480.

Utredningens ställningstaganden och förslag har i stort sett tillstyrkts eller lämnats utan erinran av de myndigheter m. fl. som har yttrat sig i ärendet.

I anslutning till centrala värnpliktsbyråns anslagsframställningar för

budgetåret 1968/69 har chefen för centrala värnpliktsbyrån anmält att byrån enligt överbefälhavarens direktiv har utgått från att utredningens förslag skall genomföras med vissa modifikationer. Dessa består främst i att övergången till det nya systemet skjuts till hösten 1969, att antalet dataanläggningar begränsas till tre och att personalorganisationen minskas i viss utsträckning. Centrala värnpliktsbyrån ges ny organisation i huvudsak enligt utredningens förslag fr. o. m. den 1 juli 1968. Överbefälhavaren har i sitt yttrande över krigsmaktens anslagsframställningar för budgetåret 1968/69 anmält att medel har avsatts för att genomföra det nya inskrivnings- och personalredovisningssystemet i samtliga de alternativ som har utretts för 1965 års försvarsutredning.

Innan jag redovisar mina egna ställningstaganden och förslag, vill jag erinra om att vissa försök med inskrivning enligt utredningens system redan har förekommit. Försöken började i mindre omfattning i Hallands län åren 1965 och 1966. De har därefter vidgats och pågår nu i Bergslagens militärområde, där de omfattar alla inskrivningsskyldiga. Erfarenheterna från försöken är goda och visar att det nya systemet har väsentliga fördelar framför det nuvarande.

För egen del finner jag det klarlagt att nuvarande system för inskrivning och personalredovisning är föråldrat och måste ersättas med ett effektivare system, som ger bättre underlag för personalplanering och personalurval och samtidigt ger möjligheter till rationaliseringsvinster. Jag anser det också klarlagt att ett sådant system måste bygga på automatisk databehandling för att kraven på informationsunderlag för personal- och utbildningsplaneringen och överblick över personalläget vid krigsförbanden skall kunna fyllas. I likhet med remissinstanserna finner jag att övertygande skäl har anförts för att huvuddelen av verksamheten bör utföras decentraliserat. En centralisering av personalredovisningen är visserligen tekniskt genomförbar men innebär en alltför sårbar och tungrodd lösning. Jag tillstyrker därför att inskrivningsområdenas antal minskas och att inskrivningen och personalredovisningen enligt utredningens förslag — under ett centralt ledningsorgan — bedrivs regionalt. Med hänsyn till angelägenheten att begränsa kostnaderna och personalbehovet anser jag emellertid inte att ett regionalt organ bör inrättas inom varje militärområde. Jag räknar i stället med att verksamhetsområdet för vart och ett av de regionala organen i princip skall omfatta två militärområden, som tillsammans får bilda ett inskrivningsområde. Södra och Västra militärområdena bör därvid bilda Södra inskrivningsområdet, Östra militärområdet och Bergslagens militärområde Östra inskrivningsområdet samt Nedre och Övre Norrlands militärområden Norra inskrivningsområdet.

Också i fråga om del föreslagna programmet för de medicinska och psykologiska prövningarna vid inskrivningarna kan jag i huvudsak ansluta mig till utredningens förslag. Den tidigare nämnda

försöksverksamheten har visat, att dessa provningar är väl ägnade att fylla de krav på förbättring av instrumenten för urvalsverksamheten som ställs av det nyligen beslutade värnpliktsystemet. Jag vill särskilt framhålla betydelsen av att den inskrivningsskyldiges hälsotillstånd och lämplighet för olika slags utbildning såvitt möjligt blir klarlagda och att möjligheterna tas till vara att redan vid inskrivningen skilja ut dem som till följd av gällande systems otillförlitlighet nu frikallas av medicinska skäl först under pågående grundutbildning. Härigenom bedömer jag på grundval av tillgänglig statistik att minst 50 000 tjänstgöringsdagar för värnpliktiga under grundutbildning skall kunna sparas in varje år, sedan det nya provningsförfarandet har slagit igenom. Jag räknar därför med att den värnpliktskontingent som rycker in till grundutbildning genom det förbättrade provningsförfarandet skall kunna minskas med åtminstone ett tusental man fr. o. m. budgetåret 1971/72.

Då jag i huvudsak kan ansluta mig till utredningens förslag rörande provningsverksamhetens omfattning innebär detta att jag f. n. avvisar de förslag att vidga undersökningsprogrammet som har förts fram av vissa remissinstanser men det får inte tolkas så att programmet för framtiden skulle vara låst i detalj. Mitt ställningstagande betyder också att jag inte anser mig kunna biträda de förslag till inskränkningar som har förts fram av chefen för flygvapnet. Som utredningen har framhållit bör erfarenheterna av det nya provningsförfarandet tas till vara efter hand. Möjlighet bör därför finnas att inom den givna organisationens ram ersätta metoder som befins mindre ändamålsenliga med andra metoder. Den knappa tillgången inom landet på akademiskt utbildade funktionärer, främst läkare men också psykologer, måste beaktas. De genomsnittstider som utredningen har beräknat för kroppsundersökningar, psykiatriska undersökningar och intervjuer med de inskrivningsskyldiga betraktar jag därför som maximitider. Jag finner det särskilt angeläget att intervjuförfarandet utsträcks att omfatta alla inskrivningsskyldiga och att vissa av de prövande på grundval av bl. a. intervjun undersöks av psykiater.

Jag delar utredningens uppfattning, att inskrivningen — för att tillfredsställa kraven på goda undersökningsmetoder — bör utföras vid *f a s t a i n s k r i v n i n g s c e n t r a l e r* och att förrättningen måste sträckas ut från en till två dagar. Jag förutsätter också att provningen av gymnasieelever och andra studerande läggs på sådan tid att den inte sammanfaller med viktigare prov- eller tentamensperioder. Med hänsyn till de inskrivningsskyldigas resor anser jag det nödvändigt med två inskrivningscentraler inom varje inskrivningsområde. Dessa bör organisatoriskt ingå i den regionala enheten för inskrivningsområdet. Inskrivningscentralerna bör åtminstone t. v. lokaliseras enligt utredningens förslag, dvs. inom Södra inskrivningsområdet till Kristianstad och Göteborg, inom Östra inskrivningsområdet till Solna och Karlstad samt inom Norra inskrivningsområdet

till Östersund och Boden. Av utredningen framgår att belastningen på de olika inskrivningscentralerna kommer att variera avsevärt om militärområdenas gränser strikt skulle respekteras vid inskrivningsförrättningarna. Genom mitt förslag rörande inskrivningen blir det emellertid möjligt att utjämna arbetsbelastningen mellan inskrivningscentralerna. Värnpliktiga som bor i de västra delarna av Östra militärområdet bör kunna skrivas in i Karlstad, och inskrivningsskyldiga som är bosatta inom norra delen av Gävleborgs län bör kunna hänvisas till inskrivningscentralen i Östersund i stället för Solna. Vidare bör inskrivningsskyldiga som är bosatta inom södra delen av Östra militärområdet kunna hänvisas till inskrivningscentralen i Göteborg eller Kristianstad. Mina förslag innebär att alla inskrivningscentraler kommer att drivas med i stort sett samma dagskapacitet, högst 100 värnpliktiga för dag. Inskrivningscentralerna i Östersund och Boden kommer dock att driva sin verksamhet bara under en begränsad del av året. Samma personal kan därför — med undantag för viss deltidsanställd personal — utnyttjas vid båda dessa centraler. Frågan om inskrivningscentralernas personaluppsättning tar jag upp i det följande.

Jag tillstyrker också utredningens förslag om de förmånerna i inskrivningsskyldiga skall vara berättigade till. Penningbidrag bör alltså utgå under båda provningsdagarna med samma belopp som till menig under grundutbildning, f. n. 5 kr. för dag.

Beslut i inskrivningsärenden bör fattas av den inskrivningsnämnd som bör finnas i varje inskrivningsområde i den ordning utredningen har föreslagit. Chefen för den regionala enheten inom inskrivningsområdet bör vara ordförande i nämnden (inskrivningschef). Som vice ordförande bör cheferna för inskrivningscentralerna inom området fungera. I nämnden bör vidare ingå civila ledamöter, vilka på samma sätt som f. n. bör utses av landsting eller i vissa fall av stadsfullmäktige. Jag tar inte nu ställning till antalet civila ledamöter i varje nämnd. Den i anslutning till 1966 års beslut om värnpliktsutbildningen väckta och nu åter aktualiserade frågan om en gemensam besvärsmyndighet för inskrivnings- och andra värnpliktsärenden bör också övervägas ytterligare.

Beträffande personalredovisningen räknar jag, som tidigare har sagts, med en koncentration till regional nivå i fråga om arméns och flygvapnets personal. Den redovisning som nu sker vid inskrivningsexpeditionerna och vid arméns och flygvapnets förband bör alltså föras över till de regionala enheterna inom inskrivningsområdena. Beträffande truppregistreringen vid marinen räknar jag i likhet med utredningen med att den t. v. skall utföras centralt vid marinstaben, som i sin tur bör tillhandahålla de regionala redovisningsenheterna erforderliga dublettregister. I avvaktan på ett slutligt ställningstagande till den framtida organisationen av marinens personalredovisning bör emellertid inte några åtgärder få vidtas som hindrar eller försvårar att truppregistreringen för flottan och kustartilleriet framdeles kan decentraliseras.

Frågan om hur behovet av data maskintid skall tillgodoses är beroende av resultatet av pågående utredningar om behovet av datamaskintid för andra ändamål. Köp av särskilda dataanläggningar bör därför inte nu komma i fråga. Av samma skäl som utredningen finner jag mig inte heller kunna räkna med att behovet skall tillgodoses genom legokörning vid privata eller statliga civila anläggningar annat än i begränsad utsträckning. Viss maskinutrustning bör alltså t. v. förhyras. Jag delar också utredningens mening att sådan databehandling som inte fordrar kvalificerad maskinbearbetning bör utföras vid dataanläggning i anslutning till det regionala organet. Jag räknar därför med att en förhyrd dataanläggning skall ställas upp hos varje sådan enhet. En av dessa anläggningar bör betjäna också den centrala myndigheten. Mitt förslag innebär bl. a. att folkbokföringens dataanläggningar i Göteborg, Karlstad och Luleå torde behöva anlitas för vissa inskrivningsrutiner. Uppställningen av de förhyrda anläggningarna bör t. v. ske provisoriskt och på sådant sätt att behovet av terminalutrustning begränsas. Den slutliga placeringen blir beroende av resultatet av pågående utredningar om behovet av regionala dataanläggningar. Medel bör anvisas så att en dataanläggning kan disponeras senast hösten 1968. De båda övriga anläggningarna bör stå till förfogande senast den 1 juli 1970.

I fråga om den centrala ledningsmyndighetens uppgifter, ställning och organisation vill jag anföra följande. I likhet med utredningen anser jag att ledningen av inskrivningen och personalredovisningen skall åvila en särskild myndighet. Denna myndighet bör bildas genom omorganisation av centrala värnpliktsbyrån. Jag är alltså inte beredd föreslå att värnpliktsbyrån nu skall omvandlas till ett för krigsmakten gemensamt personalverk på sätt som militära tjänstgöringsåldersutredningen har antytt. I fråga om ledningsmyndighetens ställning i förhållande till Kungl. Maj:t, överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna har flera alternativ förts fram. För egen del förordar jag att myndigheten ges ställning som central förvaltningsmyndighet. Den bör alltså vara ett självständigt verk, som är ansvarigt direkt inför Kungl. Maj:t. Med hänsyn till denna nya ställning föreslår jag att centrala värnpliktsbyråns namn ändras till värnpliktsverket, en benämning som jag använder i det följande.

Värnpliktsverkets befogenheter som central förvaltningsmyndighet måste i vissa hänseenden begränsas genom direktiv- och anvisningsrätt för överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna, främst för att tillgodose den operativa verksamheten och förbandsproduktionen. På inskrivningssidan bör direktiv- och anvisningsrätten i huvudsak kunna utnyttjas för att fastställa kraven för de befattningar som skall besättas med värnpliktig personal och för att ange hur inskrivningskontingenten skall fördelas för utbildning. Inskrivningsverksamheten i övrigt ankommer på värnpliktsverket, som alltså har ansvaret för bedömning, uttagning och registrering av personalen och även svarar för att personalen ställs till förfogande för utbildning enligt

givna direktiv. Värnpliktsverket bör också vara obundet av direktiv och anvisningar i sin på värnpliktslagen och inskrivningsförordningen grundade handläggning av befrielse- och anslåndsärenden. I fråga om personalredovisningen bör värnpliktsverket överta arméchefens samordnande uppgifter och i övrigt verka som ett serviceorgan åt berörda militära myndigheter. Ansvaret för den operativa och organisatoriska personalplaneringen och för krigsplaceringen måste också i fortsättningen ligga hos de militära myndigheterna och värnpliktsverket bör därför i dessa hänseenden vara skyldigt att följa givna direktiv och anvisningar. Det ankommer på Kungl. Maj:t att närmare reglera de frågor som här har berörts.

Värnpliktsverket, vars chef ensam bör fatta beslut i de ärenden i vilkas handläggning han deltar, bör organiseras på en värnpliktssektion, en administrativ sektion och ett datakontor. Jag kan alltså inte ansluta mig till utredningens förslag att verket delas in i byråer. Verkschefsbefattningen bör kunna uppehållas av militär eller civil tjänsteman. Jag räknar med att antalet tjänster vid verket skall kunna minskas från föreslagna 62 till 51. För verkschefen bör inrättas en tjänst som chef i Cp 2. Mot denna löneställning har berörda personalorganisationer förklarat sig inte ha något att erinra. Av övriga tjänster avses 20 för militär och 30 för civil personal. Tjänsterna för aktiv militär personal bör vara ordinarie med förordnande t. v. Övriga tjänster bör inrättas som extra ordinarie.

Frågan om avtalsbara anställnings- och arbetsvillkor för personalen vid värnpliktsverket — med undantag av verkschefen — torde få lösas efter förhandlingar med berörda personalorganisationer. Jag avser därför att ge avtalsverket i uppdrag att förhandla om dessa villkor på grundval av vad jag har föreslagit i denna proposition och i ett organisationsunderlag som i detta syfte har upprättats inom försvarsdepartementet.

Intill dess övergången till det nya systemet för personalredovisning har skett bör medel vidare beräknas för att behålla viss personal som behövs för nuvarande system. Under budgetåret 1968/69 uppgår denna personal till sammanlagt 26 tjänstemän i A 17 eller lägre. Av samma skäl beräknar jag också medel för 24 tjänstgöringsmånader för frivilligt tjänstgörande personal. I avvaktan på att de regionala enheterna organiseras bör medel slutligen beräknas för viss tillfällig arbetskraft för systemutveckling m. m. och för personalen vid centrala värnpliktsbyråns nuvarande förvaltningsdetalj.

Vid bifall till mina förslag kan de tjänster som nu finns inrättade vid centrala värnpliktsbyrån dras in. Personalstyrkan — 84 personer den 1 juli 1967 — beräknas genom mitt förslag efter hand sjunka till 52, varav en kommanderad officer. Personalminskningen hänger till viss del samman med att förvaltningsdetaljens personal — 12 tjänster — fr. o. m. den 1 juli 1969 hör föras över till den regionala enheten inom Östra inskrivningsområdet.

Som jag kommer att redovisa i det följande bör de regionala enheterna inte organiseras förrän den 1 juli 1969. Slutlig ställning till

tjänster m. m. för dessa enheter bör därför inte tas f. n. För att bl. a. belysa kostnadssidan anser jag det emellertid nödvändigt att i detta sammanhang lämna vissa preliminära förslag rörande deras uppgifter, organisation och personaluppsättning.

Jag ansluter mig som förut har sagts till utredningens förslag att uppgifterna rörande inskrivning, personalredovisning, krigsplacering och andra värnpliktsärenden m. m. under värnpliktsverkets ledning bör handläggas regionalt resp. vid marinens truppregister. Jag kan inte biträda överbefälhavarens förslag att dessa uppgifter skall handläggas vid organisationsenheter som ordnas in i militärområdesstaberna. I prop. 1964: 109 angående krigsmaktens regionala ledning m. m. framhöll jag, att militärbefälhavarens ledning av den verkställande och utövande förvaltningsverksamheten inom militärområdet borde begränsas till planläggning, reglering och kontroll och att förvaltningsverksamheten i övrigt borde fullgöras vid särskilda från staben fristående myndigheter. Detta uttalande äger tillämpning också på den verksamhet jag nu behandlar. De regionala inskrivnings- och redovisningsenheterna bör alltså vara fristående. Militärbefälhavare bör dock på grund av sitt ansvar för den operativa verksamheten och förbandsproduktionen ha viss anvisningsrätt gentemot regional inskrivnings- och redovisningsenhet. Han bör också utöva viss kontroll över krigsplaceringsarbetet m. m. vid enheten. Motsvarande befogenheter bör också ges chefen för första flygskadern och chefen för Gotlands militärkommando. Anvisningsrätten bör i tillämpliga delar utformas enligt de riktlinjer jag i det föregående har angett för överbefälhavarens och försvarsgrenschefernas direktiv- och anvisningsrätt i förhållande till värnpliktsverket.

Av min föregående redogörelse framgår att militärbefälhavaren får vissa ledningsuppgifter i fråga om inskrivningen och personalredovisningen inom militärområdet. Denna fråga uppmärksammades då statsmakterna beslöt om militärområdesstabernas organisation (jfr prop. 1966: 110 s. 64). Jag uttalade då bl. a. att militärbefälhavaren borde medverka i personalplaneringen, och en särskild avdelning inrättades i staben för handläggning av bl. a. personalärenden som är gemensamma för försvarsgrenarna. Jag förutsätter att eventuellt behov av personalförstärkning för detta ändamål tillgodoses genom att tjänster enligt överbefälhavarens bestämmande flyttas från andra organisationsenheter inom militärområdesstaberna.

De tre regionala inskrivnings- och personalredovisningsenheter som jag anser erforderliga bör benämnas Södra värnpliktskontoret, Östra värnpliktskontoret och Norra värnpliktskontoret. Med hänsyn till behovet av samarbete med militärområdesstaberna bör varje kontor om möjligt förläggas till ort med sådan stab. Härigenom kan också kontorets behov av transportmedel och andra serviceåtgärder tillgodoses genom de resurser som finns tillgängliga vid staben. Det kan också visa sig lämpligt att knyta bokföringen och kostnadsredovisningen till redovisningskontoret i berörd stab. Önskemålet om gemensam förläggningssort för militärområdesstab och värnplikts-

kontor kan uppfyllas i två fall. Södra värnpliktskontoret bör förläggas i Kristianstad och Norra värnpliktskontoret i Östersund. Östra värnpliktskontoret bör däremot av skäl som utredningen har redovisat förläggas i Solna i anslutning till den inskrivningscentral inom Östra inskrivningsområdet som hör till kontoret.

I de regionala värnpliktskontorens o r g a n i s a t i o n bör ingå en enhet för krigsplacerings- och värnpliktsärenden, två enheter för inskrivningsverksamheten — Norra värnpliktskontoret endast en — och en enhet för administrativa ärenden. Vidare bör en dataenhet provisoriskt ordnas in i varje kontor. Jag räknar däremot inte med att särskilda planeringsenheter skall inrättas. Ställning till hur datamaskindriften m. m. skall organiseras bör tas först sedan pågående utredningar om regional databehandling för andra ändamål än inskrivning och personalredovisning har avslutats. Jag räknar alltså med att dataenheterna framdeles kan behöva brytas ut ur kontoren. I enheterna för inskrivningsverksamheten ingår den personal som betjänar inskrivningscentralerna. Denna personal stationeras i vissa fall på annan ort (Göteborg, Karlstad och Boden). Jag förutsätter att helårsanställd personal vid inskrivningsenhet under del av året skall kunna utnyttjas också för krigsplacerings- och värnpliktsärenden. Chef för värnpliktskontor bör vara en regementsofficer som samtidigt är inskrivningschef. I sistnämnda egenskap är han som jag förut har sagt självskriven ordförande i inskrivningsnämnden. Till den föreslagna detaljindelningen av de olika organisationsenheterna tar jag inte ställning. Huvuddelen av personalen bör efter föreliggande behov kunna flyttas inte bara mellan de olika enheterna inom ett och samma kontor utan också mellan värnpliktskontoren inbördes samt mellan dessa och värnpliktsverket. Sådana omflyttningar blir framför allt nödvändiga i samband med inskrivningsperiodens början och slut.

Eftersom det saknas erfarenhet om p e r s o n a l b e h o v e t inom de regionala värnpliktskontoren finner jag att tjänster bör inrättas med återhållsamhet. Behov av extra personal, som uppstår under den tid då inskrivnings- och redovisningssystemen läggs om, bör tillgodoses på annat sätt än genom tjänster. Så länge pensionsåldrarna inte har ändrats för den militära personalen bör enligt min mening åtgärder också vidtas för att minska behovet av aktiv militär personal. Om och när pensionsåldern höjs, bör möjlighet däremot finnas att ändra vissa tjänster, som utredningen har förbehållit civil personal, till tjänster för aktiv militär personal. Jag räknar därför med att vissa tjänster som utredningen har avsett för civil personal skall bytas ut mot tjänster som t. v. avses för pensionerad militär personal. En stor del av tjänsterna inom enheten för krigsplacerings- och värnpliktsärenden bör vidare enligt Kungl. Maj:ts bestämmande hållas vakanta tills motsvarande verksamhet vid nuvarande truppregistreringsmyndigheter har hunnit avvecklas. Jag räknar också med att de uppgifter som utredningen har avsett

för personalvårdstjänstemän t. v. skall kunna lösas av annan personal. Också vid dataenheterna räknar jag med att vissa tjänster skall hållas vakanta under uppbyggnadsskedet. Vidare utgår jag från att programmering i vart fall t. v. bara i undantagsfall skall utföras vid värnpliktskontoren. Slutligen förutsätter jag att behovet av personal för bevakning och för betjäning av telefonväxel m. m. skall kunna tillgodoses genom att kontoren med tillhörande inskrivningscentraler replierar på militärområdesstab eller förband. Mot denna bakgrund och med hänsyn till att bara tre organisationsenheter avses bli inrättade anser jag att antalet tjänster för de regionala värnpliktskontoren bör kunna begränsas till 212. I detta antal ingår tio tjänster för maskinpersonal som nu redovisas vid centrala värnpliktsbyråer men i samband med omorganisationen bör föras över till Östra värnpliktskontoret. Om hänsyn tas till detta räknar jag med en personalorganisation som innehåller 54 tjänster mindre än utredningen har föreslagit.

Mina förslag förutsätter att bl. a. 21 tjänster för inskrivningschef och 67 tjänster vid arméförbandens inskrivningsexpeditioner skall dras in. Därjämte kan ytterligare ett antal tjänster dras in vid arméns och flygvapnets förband. Till denna fråga återkommer jag i det följande.

För den personal, som i övrigt engageras i inskrivningsverksamheten, bör fasta tjänster inte inrättas. Läkare, psykologer, sjuksköterskor, laboratorieassistenter och optiker bör anställas mot prestationsersättning eller arvode. I likhet med utredningen räknar jag med att behovet av läkare och psykologer till viss del måste tillgodoses med inkallade värnpliktiga. Jag förutsätter att frågorna rörande de värnpliktiga läkarnas och psykologernas tjänstgöring vid inskrivningscentral kommer att beaktas av 1966 års värnpliktskommitté.

Behovet av lokaler för värnpliktskontoren bör tillgodoses enligt de grunder utredningen har redovisat. Jag räknar således med att nya permanenta lokaler inte skall behöva byggas utan att befintliga lokaler — i förekommande fall efter viss ombyggnad — eller förhyrda lokaler i allt väsentligt skall kunna utnyttjas.

I fråga om organisationen för personalredovisningen m. m. vid de lokalerna föreslår jag att verksamheten vid arméns och flygvapnets förband skall ledas av en militär tjänsteman som tillhör förbandets mobiliseringsavdelning. Denne bör biträdas av ett kvalificerat biträde. Lokal enhet för personalredovisning bör finnas endast vid de förband som är mobiliseringsmyndigheter. Jag räknar alltså inte med att någon sådan enhet skall finnas vid K 1 och F 14 men däremot vid S 2. Jag är inte heller beredd föreslå att försvarsområdesstaberna skall förstärkas annat än i undantagsfall. För den lokala organisationen räknar jag med 123 tjänster, vilket i förhållande till utredningens förslag innebär en minskning med 24. Vid de lokala enheterna bör vidare tjänstgöra värnpliktiga i enlighet med utredningens förslag.

Vad jag nu har föreslagit rörande den lokala organisationen innebär att

antalet tjänster kan minskas med 340 vid armén och 21 vid flygvapnet. Eftersom jag i likhet med utredningen bedömer att behovet att kommendera personal från förbanden till inskrivningsförrättningar kommer att minska avsevärt, anser jag det också möjligt att dra in en tjänst för underbefäl vid varje förband till vilket inskrivningsexpedition nu är knuten. Sammanlagt minskar alltså antalet tjänster i den lokala nivån med (340 + 21 + 21) 382. Slutligen beräknar jag att antalet tjänstgöringsmånader för skrivpersonal som tilldelats förbanden kan minskas med omkring 360.

Sammanfattningsvis innebär mina förslag att antalet tjänster för inskrivning och personalredovisning ändras i förhållande till nuläget enligt följande tabell. För jämförelse redovisas också utredningens förslag.

Organisationsenhet	IPU	Dep.chefen	Nuvarande org.	Förändring
Värnpliktsverket .....	74 <sup>1</sup>	52 <sup>2</sup>	84	— 32
Regionala värnpliktskontor .....	256 <sup>3</sup>	212	88 <sup>4</sup>	+ 124
Arméns och flygvapnets förband m. m. ....	147	123	505 <sup>5</sup>	— 382
Summa	477	387	677	— 290

<sup>1</sup> Därav tolv vid förvaltningsdetaljen

<sup>2</sup> Därav en kommenderad officer

<sup>3</sup> Därav tre deltidstjänster för läkare

<sup>4</sup> Vid inskrivningsexpeditioner

<sup>5</sup> Därav 21 kommenderade underbefäl

Utöver de tjänster som redovisas i tabellen tillkommer prestations- eller arvodesavlönad personal, såsom läkare, psykologer, sjuksköterskor, laboratorieassistenter och optiker, vilkas antal inte kan preciseras. I förhållande till nuvarande organisation har läkarinsatsen av utredningen beräknats öka med omkring 100 tjänstgöringsmånader för år medan behovet av psykologer ökar endast obetydligt. Genom mina förslag beräknar jag att ökningen av läkarinsatsen skall kunna reduceras något. För sjuksköterskor, laboratorieassistenter och optiker beräknar utredningen en ökning med omkring 80 tjänstgöringsmånader. Slutligen tillkommer ett antal värnpliktiga funktionärer som utredningen har beräknat till 175 vid värnpliktskontoren och 40 vid förbanden. I förhållande till gällande organisation innebär detta att behovet av tjänstgöringsmånader beräknas minska med 130 för år.

I fråga om genomförandet av organisationen föreslår jag att centrala värnpliktsbyrån ges ny organisation den 1 juli 1968. De regionala värnpliktskontoren bör organiseras den 1 juli 1969, då nuvarande inskrivningsmyndigheter avvecklas. Inskrivningarna enligt det nya systemet bör första gången genomföras hösten 1969—våren 1970. Jag förutsätter därvid att de försök som har påbörjats hösten 1967 inom Bergs-

lagens militärområde skall fortsätta också under budgetåret 1968/69. Övergången till det nya redovisningssystemet bör påbörjas snarast efter den 1 juli 1969 och vara avslutad före den 1 juli 1971, då den nya lokala organisationen genomförs och övertaliga tjänster vid arméns och flygvapnets förband senast bör dras in. Jag räknar slutligen med att cheferna för värnpliktskontoren och viss annan nyckelpersonal tas i anspråk redan fr. o. m. den 1 januari 1969 för förberedelsearbete m. m. Genomförandet av organisationen ställer krav på vissa övergångsåtgärder. Ordinarie personal kan i vissa fall behöva föras på övergångsstat. Fråga kan vidare komma upp att viss extraordinarie eller extra personal övergångsvis behöver behållas i organisationen. Systemomläggningen torde vidare — som förut har antytts — kräva att viss extra personal för kortare tid knyts till främst värnpliktsverket, t. ex. genom kommendering av militär personal eller genom användning av tjänstgöringsmånader för frivilligt tjänstgörande militär personal eller skrivpersonal. Jag räknar bl. a. med att sex officerare ur armén och flygvapnet också under budgetåret 1968/69 skall kommenderas till tjänstgöring vid värnpliktsverket.

Medelsbehovet för värnpliktsverket beräknar jag i nuvarande pris- och löneläge vid fullt genomförd omorganisation, alltså fr. o. m. budgetåret 1971/72, till omkring 1,7 milj. kr. för avlöningar och till omkring 1,0 milj. kr. för omkostnader. Övergångsvis blir kostnaderna större. Beträffande avlöningarna har skälen härtill redovisats i det föregående. Beträffande omkostnaderna uppstår under de första åren engångsutgifter för data- och sjukvårdsmateriel samt kontorsmöbler m. m., som huvudsakligen avses för den regionala organisationen. Dessa utgifter beräknar jag till sammanlagt ca 1,8 milj. kr. Under budgetåret 1968/69 får man vidare räkna med utgifter för hyra av en datamaskinanläggning, som året därpå förs över till Östra värnpliktskontoret. Jag räknar med att utgiftsnivån i fasta priser under de närmaste budgetåren skall utvecklas enligt följande tabell (för budgetåret 1967/68 har 2,9 milj. kr. anvisats).

Anslag	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72
Avlöningar . . . . .	2,6	2,2	1,9	1,7
Omkostnader . . . . .	2,4	2,4	1,0	1,0
Summa	5,0	4,6	2,9	2,7

För värnpliktskontoren räknar jag med ett reducerat medelsbehov under uppbyggnadsskedet beroende på att vissa tjänster till en början bör hållas vakanta och att bara en datamaskin är i drift under första budgetåret. Utgifterna beräknas i fasta priser utveckla sig på följande sätt (milj. kr.).

Anslag	1969/70	1970/71	1971/72
Avlöningar . . . . .	5,0	5,9	6,7
Omkostnader . . . . .	1,8	4,7	4,9
Summa	6,8	10,6	11,6

Vissa av de utgifter som nu belastar anslaget Inskrivningskostnader, bl. a. för expenser, har i mina beräkningar förutsatts bli överförda till värnpliktskontoren. Detta gäller också utgifterna för datamaskinhyror m. m. och viss utbildning. Anslaget Inskrivningskostnader bör t. v. behållas i riksstaten. Från detta anslag bör betalas utgifter för arvoden m. m. åt inskrivningsnämndernas ledamöter och för de inskrivningsskyldigas resor, förplägnad, traktamenten och penningbidrag liksom för specialundersökningar av de inskrivningsskyldiga och för tvätt och förbrukning av sjukvårdsmateriel m. m. i samband med inskrivningen. Under budgetåret 1968/69, då inskrivningarna sista gången fullföljs enligt det äldre systemet, räknar jag med i huvudsak oförändrad utgiftsnivå, 3,3 milj. kr. Medelsbehovet fr. o. m. budgetåret 1969/70 beräknar jag till omkring 2,7 milj. kr. — en minskning med 600 000 kr. för år.

De beräkningar jag här har redovisat har gjorts med utgångspunkt i en oförändrad anslagsredovisning med bl. a. särskilda avlönings- och omkostnadsanslag. Jag vill dock understryka att det på sikt kan finnas skäl att ompröva anslagssystemet och t. ex. införa ett gemensamt anslag för hela inskrivnings- och personalredovisningsverksamheten. Jag är dock inte beredd att nu föreslå en sådan lösning.

För att ställa i ordning och inreda lokaler beräknar jag en engångsutgift på omkring 4 milj. kr. Dessa utgifter belastar ersättningsanslag till försvarets fastighetsfond och bör delas upp med hälften på vardera av budgetåren 1968/69 och 1969/70. Ersättningen till försvarets fastighetsfond beräknas vidare öka med ytterligare omkring 400 000 kr. för år fr. o. m. budgetåret 1969/70 för lokalhyror m. m. För detta ändamål behövs redan under budgetåret 1968/69 ett belopp av 190 000 kr.

Mina förslag leder till att arméns anslag för avlöningar till aktiv personal m. fl. fr. o. m. budgetåret 1971/72 beräknas kunna minska med omkring 9,8 milj. kr. för år. Vid flygvapnet beräknas däremot inte några förändringar under motsvarande anslag. Mindre besparingar uppstår också under arméns anslag för sjukvård, reseersättningar, expenser och övningar m. m. Dessa besparingar beräknar jag till sammanlagt 300 000 kr. Även under anslagen Vissa specialundersökningar och Reseersättningar till värnpliktiga kan besparingar göras. Dessa beräknar jag fr. o. m. budgetåret 1969/70 till sammanlagt omkring 400 000 kr. Fr. o. m. budgetåret 1971/72 räknar jag slutligen, som förut har sagts, med att försvarsgrenarnas värnpliktskon-

tingenter för grundutbildning skall kunna minskas, så att antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga går ned med minst 50 000, vilket motsvarar en besparing med minst 1,5 milj. kr. för år. Besparingar på grund av minskat behov av värnpliktiga funktionärer vid inskrivningen m. m. torde däremot kunna påräknas bara till ett mindre belopp. Det sammanlagda beloppet och den ungefärliga fördelningen på olika budgetår i fasta priser av nu nämnda besparingar framgår av följande tablå (milj. kr.).

Anslag	1969/70	1970/71	1971/72 och följande
Arméns avlöningsanslag <sup>1</sup> . . . . .	3,9	6,4	9,8
Övriga anslag . . . . .	0,5	0,6	2,2
Summa	4,4	7,0	12,0

<sup>1</sup> Redan under budgetåret 1968/69 kan omkring 150 000 kr. sparas under anslaget Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.

Mina förslag innebär att årskostnaderna fr. o. m. budgetåret 1971/72, dvs. när övergången till det nya systemet beräknas vara helt genomförd, förändras på följande sätt (milj. kr.).

	Minskning	Ökning
Avlöningar . . . . .	3,3	
Omkostnader . . . . .		4,9
Inskrivningskostnader . . . . .	0,6	
Utbildningskostnader . . . . .	1,5	
Lokalhyror . . . . .		0,4
Diverse . . . . .	0,7	
Summa	6,1	5,3
Tillhopa		— 0,8

På sikt bör alltså i fråga om driftsutgifter kunna redovisas en årlig besparing på minst 800 000 kr. Övergångsvis beräknas anslagsbehovet för inskrivning och personalredovisning under budgetåren 1968/69, 1969/70 och 1970/71 öka med 13 milj. kr., varav 6 milj. kr. kan hänföras till investeringar i byggnader och materiel. Den ökning som uppstår under de närmaste åren bör emellertid ses i relation inte bara till de besparingar i fråga om driftsutgifter som görs fr. o. m. budgetåret 1971/72 utan också till de vinster som görs i fråga om effektivitet och personal. Effektivitetsökningen är nödvändig för att det nya utbildningssystemet för värnpliktiga skall kunna fungera på avsett sätt och personalvinsterna innebär att försvarets anspråk på våra arbetskraftsresurser minskar med ca 300 personer. Jag vill också erinra om att cheferna för armén och flygvapnet i anslutning till re-

missbehandlingen av 1960 års värnpliktsutrednings betänkande har hävdats, att personalen vid nuvarande truppregistreringsmyndigheter måste förstärkas till en årskostnad som uppgår till drygt 2 milj. kr. för år. Denna kostnadsökning kan undvikas genom det nya redovisningssystemet.

De förslag som jag i det föregående har lagt fram medför att värnpliktslagen och flera andra författningar måste ändras. Fråga om ändring av värnpliktslagen kommer jag att anmäla senare med förslag om särskild proposition.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna de riktlinjer som jag har angett för organisation m. m. av krigsmaktens inskrivnings- och personalredovisningsväsen,

b) besluta att centrala värnpliktsbyrån skall upphöra vid utgången av juni 1968,

c) besluta att ett centralt verk för krigsmaktens inskrivnings- och personalredovisningsverksamhet, benämnt värnpliktsverket, skall inrättas den 1 juli 1968,

d) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsåtgärder som behövs för att genomföra förslagen.

## B. Anslagsfrågor

### Värnpliktsverket: Avlöningar

<sup>1</sup> 1966/67	Utgift	1 825 324
<sup>1</sup> 1967/68	Anslag	1 950 000
1968/69	Förslag	2 600 000

<sup>1</sup> Avser anslaget Centrala värnpliktsbyrån: Avlöningar

I prop. 1968: 1 (bil. 6 s. 95) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Centrala värnpliktsbyrån: Avlöningar beräkna ett förslagsanslag av 1 950 000 kr.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Mynd.	Dep. chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal.....	19	+ 10	+ 10
Övrig personal.....	65	+ 1	+ 1
	84	+ 11	+ 11
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän.....	1 946 600	+ 671 000	+ 650 000
Arvoden och särskilda ersättningar.....	3 400	—	—
	1 950 000	+ 671 000	+ 650 000

### Centrala värnpliktsbyrån

Enligt överbefälhavarens direktiv har medel beräknats för att genomföra inskrivnings- och personalredovisningsutredningens förslag.

### Departementschefen

Enligt vad jag tidigare har föreslagit bör centrala värnpliktsbyrån den 1 juli 1968 ersättas av en central förvaltningsmyndighet, kallad värnpliktsverket. Anslaget bör därför benämnas Värnpliktsverket: Avlöningar.

Som jag tidigare har anfört bör för chefen för värnpliktsverket inrättas en tjänst som chef i Cp 2. Med hänvisning till vad jag i övrigt har föreslagit beträffande personaluppsättningen vid värnpliktsverket beräknar jag anslaget till 2,6 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst i Cp 2, avsedd för chef för värnpliktsverket,
- b) till *Värnpliktsverket: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 under riksstatens fjärde huvudtitel anvisa ett förslagsanslag av 2 600 000 kr.

### Värnpliktsverket: Omkostnader

1966/67	Utgift	957 750
1967/68	Anslag	950 000
1968/69	Förslag	2 400 000

<sup>1</sup> Avser anslaget Centrala värnpliktsbyrån: Omkostnader

I prop. 1968: 1 (bil. 6 s. 95) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Centrala värnpliktsbyrån: Omkostnader beräkna ett förslagsanslag av 950 000 kr.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Mynd.	Dep. chefen
1. Sjukvård m. m. ....	10 000	+ 2 000	+ 2 000
2. Reseersättningar. ....	35 500	+ 19 500	+ 60 000
3. <b>Expenser</b>			
a) Bränsle, lyse. ....	62 000	+ 32 000	+ 28 000
b) Kostnader för datamaskiner m. m. ....	300 000	+ 835 000	+ 835 000
Därav engångsutgifter. ....	61 000	+ 200 000	+ 200 000
c) Bevakning. ....	221 000	+ 30 000	+ 30 000
d) Övriga expenser. ....	279 500	+ 20 000	+ 415 000
Därav engångsutgifter. ....	27 000	— 27 000	+ 370 000
4. Utbildning. ....	—	+ 100 000	+ 80 000
5. Publikationstryck. ....	42 000	—	—
6. Representation. ....	—	+ 2 000	—
	950 000	+ 1 100 500	+ 1 450 000

### Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Värnpliktsverket: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 under riksstatens fjärde huvudtitel anvisa ett förslagsanslag av 2 400 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:  
*Britta Gyllensten*

Innehållsförteckning

	Sid.
A. <i>Inskrivning och redovisning av värnpliktiga</i>	2
Nuvarande ordning	3
Utredningens förslag	7
Yttrandena	21
Departementschefen	33
B. <i>Anslagsfrågor</i>	48
Värnpliktsverket: Avlöningar	48
Värnpliktsverket: Omkostnader	49